

Universitätsbibliothek Paderborn

**Preceptorium diuine legis venerabilis fratris Joha[n]nis
Nider de ordine predicatorum**

Nider, Johannes

Nurnberge, 28.VII. 1496

Capitula secundi precepti.

urn:nbn:de:hbz:466:1-31252

Preceptum II

quia ipse prelatus sō mandatus tēperat. qz non vult subditū p qualibet leui causa exponere discrimini mortalis peccati. **Diximus autē fīm se.** quia ex animo nō obedientis simplici mādato pōt hoc fieri mortale pctm. scilz cū hoc facit ex tali contemptu autoritatis plati q int endit ei nō obedire etiā si p̄cip̄eret id qd mandat.

Sequitur secundum preceptuz.

Capitulum I.

Receptum secundū est. Non assu mes nomen dei tui in vanum. Nō em habebit deus insontem. q assumpserit nomen eius frustra. **C**irca qd ponent quinq capitulo. Primiū est de intelle ctu verborū huius p̄cepit in generali. z de iuramento licito. **A**lia vero erunt de modis hoc p̄ceptum transgredien di. **T**rum ad p̄mum notandū fīm Tho. scđa. iiij. q. cxij. Et fīm Alexand. de hal. in suo. iiij. dīl. xxxvij. q non est intelligendū hoc preceptuz solū de hoc nomine deus. q illud nō sit inuanum assamendū. sed est intelligendū de omni nomine per qd rōnali menti deus innotescit sicut sunt illa noia cre ator. redemptor. tabernator mundiz similia. Nō em differt p qd cunct nomen dei p̄itrium cōmitat. Nominibus quippe dei debeat reuerētia ex parte rei significate que ēvna. nō autē ex p̄trocū. **I**o dicit in singulari. Nō assumes nomē dei tui inuanū. **S**ecūdo notandū q ibi nō prohibet ois assumptio diuini nomis. quia illa potest multis modis beneficiari. vt in orationibus. dei laudibz z bñdictionibus ecclesie. ac exorcismis. z in sermonibz. **N**ec p̄hibet hic ois iuratio p nomen dei. q illa pōt etiā multis modis bene fieri. **S**z hic p̄prie p̄hibet vana assum-

Cap. I

ptio diuini nominis. que fieri potest vana fīm Tho. vbi prius duplī. **N**o modo fīm seip̄sam. s. qz non habet fir mamentū veritatis. vt qn̄ qd falsuz iurat que iuratio ē hic p̄hibita. **P**ncipa liter ē pluriūz pctm morale. vt dicet. **E**t hoc volūt glose. j. Exod. xx. super hoc p̄cepto. que dicit. **N**ō assumes. s. iurādo p̄ nibilo. **S**cđa Deut. v. **N**ō assumes scz iurādo p̄re q non ē. **S**ecūdo dicitur assumptio diuini nomis vana ex p̄te iurantibz. vt qn̄ qd iurarve rumz tñ ex leuitate sine iudicio dis cretōnis. z tūc licer nō sit semp pctm morale. ē tñ semp pctm z disponit ad lapsum z giurū. **T**ertio notandum q de nomine valde honorifice ē tractādū ppter causas recitatas primo p̄cepto circa finē in tertio p̄cepto p̄ticulari. **E**t qn̄ aliter sit. q̄siter peccare p̄tingit. **A**ddidit autē huic sicut z p̄mo p̄cepto pena. **I**o qz ad ea ad q̄ hoies pnt sūt. pene tāq medeſine addende sunt fīm p̄b̄m. iiij. Eth. Ad idolatriā autē prōn̄ fuerunt iudel. qz inter vel circa idola traz degebant. **E**x lingue etiā lubricitate homines prōni sunt giurare. **I**o dicit. **N**on em habebit deo insontem qui assumpserit nomine eius frustra.

Dubitat primo an licitū sit iurare. **N**ū. Tho. scđa. iiij. q. lxxxix. Et fīm all os doctores cōpter sup. iiij. dīl. xxxix. **J**uramentū fīm se nō ē malū. sed pōt esse licitū z honestū. **P**ater p̄ Deut. vi. **D**ūm deū tuū timebis z q nomes eius iurabis. **I**tez apl's iurauit in ep̄stolis suis. ii. Cor. i. **E**go deū testē in uoco in aiam meā. **N**o. i. **T**estis ē mihi deo cui seruo. **S**ecūdo ad idem est Aug. li. **S**ēdāciū. z i fīmone dñi in mōte z i fīmōe deyb̄is apl's. **T**ertio p̄ ex bono origine iuramenti z fine. **I**n tractū eīn est ex vera fide q̄ credunt hoies hīc infallibilē veritatē deū z uersalē oīm cognitionē z p̄missionē.

§ 3

¶ ideo ipm in teste dicto p suoy indu-
cunt tāqz eū q nec fallere nec falli pōt
que nbil later. Finis ē iuramēti esse
dz ad certificandū boies de dicit ad
fintēdū ptoversiasvt dīc apls Heb.
.v. Nec obstat illō Matth. v. Ego āt
dicovob. nō iurare oīno. q; cū ibi ne-
gatio pponit signo vniuersali affirmati-
o ē sensus. sīm Bonauē. nō iurare
oīmoder nō in oī casu. qdverū est. q;
nō dz fieri leviter sine comitib⁹ dice-
dis. Si āt xp̄s dixisset oīno nō iurare
cū ibi negatio seqz. sensus eēt. q; i nul-
lo casu ēt iurādū. nec iuramēti des-
iderādū tanqz p se bonū. h tāqz medici-
na qdū h malū primi sine q nō cura-
tar p̄imusvel iuuac. vt dicit Aug⁹.
sup eplaz ad Gal. Jō Matth. v. Sit
sermo vester. est est. nō nō. qd aut̄ his
abūdantius ē a malo ē. ¶ Scđo dubi-
taqz qd sit iuramentū. ¶ n. Aug. Iura-
re p deū. est deū teste iuuocare. Hay.
dicit. Iuramēti est affirmatio vel ne-
gatio de aliq sacre rei attestacione fir-
mata. Dicit etiā Hostien. q; p fidei in-
terpositionē obligat q̄s sicut per iura-
mentū. S̄z q̄reres. qd ē iuramentū li-
citudinē. ¶ q; iurare liceit. ē reuerēter
deū teste iuuocare ad p̄fimationē ve-
ritatis. de q̄ audiēs nō ē cercus. t cui
nō assentit simplici assertio ī cārtili
ei qui iurat. vel et cui iuramēti p̄stak
vel cōstat. Ex quo p̄t p̄mo. male iu-
rare eū qui irreuerēter iurat. puta i lo-
co. tgevel hbo indecēti. diuinū nomē
assumēdo ī testimoniu. Scđo male
iurat q̄ de certis alteris iurat. vt q̄ cras
dies erit t̄ silibus. Tertio yane iurat
qñ sine iuramēto alter crederet dicēti
Quarto yane iurat qñ aliq̄s dicēti nō
credit ī cā null⁹ vel modice utilitas
t̄ iurat. Patet om̄ia ex descriptioē.
Quinto sequit q̄ oē iuramēti a malo
aliquo occasione habet. patet quia a
malo ignorantie alterius quam certi-

ficare oportet. ideo dominus ast. Sit
sermo vester. est est. non non. qd antez
his abundantius est a malo est scilicet
ignorantie. non semp a malo peccato
proprij. ¶ Tertio dubitat quod mo-
dis t̄ p que verba fiat iuramentum. ¶
¶ In genere. triplex ē iuramentum.
Primi quando homo inducit diui-
nū testimoniu ad confirmationē p̄sen-
tium aut p̄teritorū. t̄ vocatur assertio-
rium. vi. cum dicit. Testis est mihi de-
us q̄ ita est. vel q̄ ita fuit. Aut dicit. p
deuz ita fuit. t̄ sic de alijs. Hoc enim
est ita. sicut deus ē mihi testis. vt dicit
Aug. In quodam sermone de giurio.
Dei dicit. Deus scit q̄verū loquor. t̄
sic de alijs similib⁹ locutionib⁹. Se-
cundū iuramenti dicit p̄missorium.
cum quis dinū testimoniu inducit
ad p̄firmandū alq̄s futurū. vt cū dicit
quis. Perdeuz ita facia. vel testis est
mihi de⁹ q̄ volo cras soluere. Tertiū
est execratorū. cū quis se aut aliquid
sui vel ad septimē obligat deo vt iu-
diciū suū in illud exerceat si nō est ve-
rum qd dicit. aut si nō faciet qd p̄mit
tit similia. ¶ Hoc vocat execratorū
iuramenti qñ hō creaturā aliquā vel
magis p̄p̄e bonū qd ex aliqua crea-
tura percipit deo obligat vel ipigne-
rat. vt sc̄z ī illo punia ī nisi eueniat il-
lud pro quo iurat. aut ita sit sicut iu-
rat. vt cū dicit. ita vivat filius me⁹. est
sensus. nisi ita sit sic dico. aut nisi im-
pleuero qd p̄mitto. nō vivat fili⁹ me⁹.
Aut cum dicit. Per salutē meas. est sensus.
nisi ita sit nō sim saluus. Et sic iu-
rauit Joseph. Genef. xlij. Per salu-
tem Pharaonis. vt sit sensus. nisi ita
faciam vt dixi nō sit saluus Pharaoni.
Aut cū iurat q̄s p̄ aiām suām. aut per
aliā rem quam diligit. Hic apls

Preceptum II

taruit.ij. Cor. j. dicens. Testem deū inuoco in aiam meā. Et fīm Alexan. vbi pīs. execratorū iuramētū est gra ne iuramētū. q; ibi deus inducit et vt testis et etiā vi iudex. scz vt in punien do oīdat aliquē mēdaci. et sic deī testi moniū ē iurantē p penā ei. Itē nota dus fīm doctores dīs. xxix. tertij. Nō est maius saltez fīm se vel ad min⁹ ita magnū est iuramētū qd sit p solū deū sic qn̄ ptingit iurare p euangeliū. aut sup corpus xp̄i. aut sup cruce. H̄ē nō est putandū q̄ partū sit iuramentū qn̄ sit extra iudiciū. aut sine solēnitate sīo iuramentū q̄ deū est maximū iu ramētū qn̄ sit ex iudiciū. aut sine so lēnitate vt dīc Greg. et Aug. ad publi colā. Jō dicit brūs Hiero. Habem⁹ in lege dei scriptū. Nō piurabis in no mine meo. nec pollues nomē dei in uanū. Jōq̄ amonēdi sunt vi oēs diligenter caueat piuritū. nō solū in altari seu sc̄iō p reliquijs. s̄ etiā in cōi loq̄la. Sed dīceres quare tūc facit ista ecclē sia. scz sup cruce. aucharistiā vel super euāgeliū iurare z̄c. Et quare iuramēta publica cuz ceremonijs plus reputat. h̄n̄. tripli rōne. Primo vt iurās timeat eo magis falsitatē dicere ex h̄ q̄ sibi ad memoriaz reducit beneficiū redēptionis nostre faciū q̄ xp̄im. ppter quod illo modo debet offende re deū. Secundo vt magis et expre sīus recordet se iurasse et sciat plurib⁹ constare. et sic nō faciliter trāsgrediat. Tertio vt ex hoc appareat q̄ omnīno deliberate iurauit vt postea se non excusare possit. q̄ hoc q̄ inopinatē et sur prepticie applicat⁹ fuit. Quarto du bītāt. dīctū est q̄ iurare est deū testem siuocare. et cum aliquis inducit in te stem sit illo fine vt ip̄e testis māfestet veritatē circa ea q̄ dīcunt. Modo dīs nō manifestat vītātē q̄ p nomē ei⁹ iu ratū. h̄n̄sto fīm Cho. ij. q. lxxxix.

Cap.

I

q̄ imo de⁹ sepe manifestat an verū sit qd dīcis etiā in p̄senti. aliquā p̄ internā inspirationē. aliquā p̄ facti nudationē dum scz pdūcīt in publicū qd occul tum fuit. Aliq̄nādo etiā manifestat p̄ penā mentiētis. quādo q̄s execratorū iurauit. vbi deus simul est iudex et te stis. Ad p̄positum refert Vincentius in speculo historiall li. xxiiij. c. xxiiij. q̄ ad Carolū magnū venerant due so rores ducis cuiusdam franco p̄ cōtra eum de temporalib⁹ rebus conq̄rentes Carolus lḡi negantē ducē iurare fecit p̄ sanctū Siluanū martyre q̄ nihil teneret so rorib⁹ de his in q̄bus cōtra eū agebat. qui cū letis iurasset cre p̄puit mediū statim et p̄ aliū sterco p̄ prosperunt. sanguisq̄ postq̄ exiūt oculos. aures. os et eius aures. vītam infra duas horas terminanit. Itē re fert idē li. xij. c. lxxvij. Et Greg. Tu ronenſ. q̄ ad sepulcrū bītī Pangracij martyris p̄ Diocletianū martyrizati anno. xv. etatis sue. quisq̄s falsūz iūra revoluerit. nunq̄ ad cancellā chori ec clesie venit qn̄ aut statim a demōe cap̄us insanit. aut cadēs in paumentū p̄tinus exspirat. Itē idē li. xxiiij. c. xc. Quidā nomine Berninus in reb⁹ ec clesie sancti Quintini martyris falsū ferbat testimoniu volēs auferre quā dam siluaz. quez martyr in somnis re darguēs eius nasum tenēdo falsatore p̄clamauit exgesfactusq̄ cum vīsum v̄xoi recitaret et faciē aqua lauaret. na sus in aquā cecidit quo territ⁹ ad plā citum q̄ eadē causa citatus erat frē re cusans. nasum aureū cū catenis au reis artificialiter appendit. quē steruā minis sanctus p̄ vīsum coegit vt nasū artificialē peiora non passur⁹ depone ret i testimoniu falsitatē. qd et factū ē i ecclia sc̄iō p̄fati. Itē idē li. xxiiij. c. cix. Quidā solidū argenteū a p̄te mutua ut. quez iuramento post ea negauit se

S. 4

Accepisse a patre. cuius pater. sura misi
q̄ sanctū Andromānū te vītate assere
re qđ cum faceret erecta manu. statim
oculi ei⁹ crepuerūt ⁊ die tercia miser-
rīma morte decessit. **I**dem li. x. c. cxv.
refert quō in alexandriavidua ditissi-
ma melancia accusauit iudiciale⁹ en-
geniū virginē q̄ se veste monachi in-
dūit. **A**ccusatuit inqñā melacia euge-
niū quē suuenculū putauit eo q̄ sine
copulis iūḡ nolle. **E**t famule famu-
liczvidue testimoniu⁹ dederūt ibidem
falsu⁹ dicētes se vidisse eugeniu⁹ velle
vidue vim intulisse. **E**ugenius igitur
cum se virginē ostēderet patri suo iu-
dicis liberatus est. **S**ed nō diu post vi-
due dom⁹ cū oībus inibi extībus ce-
lica flāma combussit. **P**erhibebit aut̄
deus testimoniu⁹ veritatis occulte i su-
dicio finali manifeste q̄ illuminabat
abscondita tenebrarū. ⁊ manifestabit
cōsilia cordiū. **i.** **C**ox. iiiij. ⁊ illud testi-
moniu⁹ nulli iurati deficiet. **Q**uito du-
bitat q̄ ⁊ quod requirunt ad hoc q̄ iu-
ramētū sit lscitū. **A**n. q̄ tria Hiere.
.iiiij. posita. ybi dī. **I**urabis vīnū dīs.
in veritate. iudicio ⁊ iusticia. **S**uper
quo dīc Hiero. **T**res eē debent comi-
tes iuramētū. iudicū videlicet. **V**itas
⁊ iusticia. **P**rimū hōz qđ se tenet ex
parte iurantis ē iudicū discretionis.
vt sc̄z nō iuret leuister ⁊ cum discrecio-
ne ⁊ discussione q̄ntupliciter. **P**rimo
q̄ illud qđ iurare vult possit facē. **H**e-
cundo an sit factendū ⁊ qđ ex h̄ sequi
possit ⁊ accidere. **T**ertio locus debit⁹
⁊ tēpus debitū. **I**n cōuiuto em̄ ⁊ loco
solacioſo. ⁊ sic de tpe periculōsum est
iurare. q̄ sibi minus cōsuevit hō deli-
berare. **S**imiliter quādo quis trascit
Quarto an subsit cā rōnabilis⁹ necel-
laris. quaz vna ē vīllitas. p̄ximū q̄ nō
credit nisi q̄s iurauerit ybi tñ. p̄ximo
nō expediret nō credere. **A**lta cā p̄t
quā quis p̄t iurare est vīllitas sui sc̄z

iurātis. vt in casu quo oportet hoīsem
se expurgare p̄ iuramentū. **A**lia cau-
sa ē vt exerceat p̄blica iusticia. ideo
iudices habēt cōpellere testes ad iurā-
dum in casib⁹ de vītate discēda. **A**lia
causa est cōmuniſ vīllitas. vt cum p̄n-
cipes inter se volunt facere federa pa-
cis. aut subditi iurāt fidelitatē suis su-
periorib⁹. aut p̄ p̄suēdīne ecclesie
seruāda. **Q**uito vt fiat reuerēter ⁊ de-
nuore. **C**ausa ē quia in qlibet iuramen-
to p̄ nomē dei sive fīst in iudicio sive
extra iudicū adducit̄ i testē de⁹. ideo
quodlibet iuramētū debet cum ma-
xima reuerētia fieri. p̄t singularissi-
mū honorē quem hō teneſ tanto dño
tanq̄ tremēde malestati p̄ quāto est
deus qui noīak ⁊ in restē adducit̄ om̄i
terreno dño ⁊ teste reuerēbilito. **D**ob
cūsus rei oīſionez pueri iurare nō p̄-
mittunt̄ an etatē pubertatis. q̄ delibe-
rate plēne nō p̄sumunt̄. **P**erurū erā
nō admittunt̄ iurare. q̄ plūm̄ ex po-
ri eos reuerētia debitā iuramēto non
exhibere. **E**tīa. xxij. q. v. dī. **H**onestuz
est vt q̄ sc̄tis auder iurare h̄ieun⁹ fa-
ciat cū oī honestate ⁊ timore dei. **E**x
quib⁹ p̄t q̄ male faciūt h̄i q̄p̄ fere sp̄
sc̄dm̄ verbū est p̄ deū. p̄ deū sancrū. p̄
creatore meū. sic me deus adiūuet re-
stis ē mīhi dī. ⁊ p̄ sc̄tis. **S**i em̄ famuli
principū audiēt cop̄ dño nō nisi cuž
timore ⁊ reuerētia eu noīare audēt. vt
corā papa fit p̄scrīſſime p̄i. ⁊ corā regi
bus ambasatores eos nominādo. ca-
putz genua inclināt. ⁊ oppositū faciē
do quipendere iudican̄ dños. q̄nto-
plus cū sumā reuerētia de⁹ i testē assu-
mēdus ē. **S**c̄z ⁊ tertiu circa iuramē-
ti comites se tener ex pte ei⁹ qđ p̄ iura-
mentū p̄firmat. **E**t em̄ sc̄ds comes vī-
tas. vt sc̄z verū sit id qđ q̄s iurat iura-
mēto assertorio ⁊ q̄ q̄s p̄ponat facē il-
lud q̄ iurat iuramēto p̄missorio etiā
vt adhibeat diligētia sibi possibilem

Preceptum II

vt adimplat r̄verū faciat qđ surauit. **T**ertū est iusticia r̄ requiri in iuramēto p̄missorio. vt scz illō qđ q̄s p̄mittit mediante iuramēto p̄missorio sit lici tum nec sit impeditiū meliorē boni. r̄ sit nullā includēs iniquitatē quātū hoi apparere p̄t h̄umanitū qñ iurat. **Q**n̄ igit̄ vñ deficit de tribus comitibus aut plura deficiunt. est iuramētu illicitu. r̄ tāto p̄t̄ quāto plures r̄ p̄ncipaliores circumstante desunt. **Q**uan do vō tres comites assunt. iuramētu est licitu r̄ meritoriu. Imo cultus virtutis latrie. **V**n̄ Aug. in finone de p̄iurio. **Q**uantū in q̄ ad me p̄tinet. iuro magna necessitate cōpulūs. cū vi deo q̄ nisi iure nō mishi credi. r̄ ei qui mishi non credit nō expedire q̄ nō cre dit. hac p̄pensa rōne r̄ cōsideratione deliberaata cuž magno dico timore co ram deo. ita est. aut testis est mishi de us. aut fēct̄ x̄ps q̄ sic est.

Capitulum ii.

Ac **O**ntra hoc p̄cepiū peccat mul ti. P̄mo piuri. **N**obi tria sūt p̄ncipaliter notāda. P̄mo qđ sit per iurū. Scđo quottupl̄r fiat piuriū. r̄ qñ sit mortale vel ventale pec catū. **T**ertio an piuriū sit mal⁹ p̄cim q̄ homicidū. r̄ que pene sint piuriū. **E**st autē periurū ut dicit maḡ li. iij. diss. xxix. mendaciū iuramēto firmatū. **E**t capiſ ibi mendaciū large tā p eo qđ dicil̄ cōtra mentē q̄. p eo qđ nō dicil̄ p̄tra mente dū tñ sit falsoz qđ d̄f. **H**el bñ alios periurū est iuramen tum illicitu r̄ indebitū. **V**n̄ qđcunq̄ ex tribus comitib⁹ iuramēti defuerit scz v̄itas iusticia vel iudiciū piuriū ē. nō tñ eodē ordine. **S**ed p̄mo qđem r̄ p̄ncipalit̄ piuriū est. qñ deest veritas. secūdario autē qñ deest iusticia. **Q**uicunq̄ em̄ surat illicitu ex hocipo falsitatē incurrit. q̄ obligat⁹ ē ad hoc q̄ contrariū faciat. **T**ertio vō qñ deest

Capi. II

judicium. q̄a cum indiscrete iurat ex hocipo periculose cōmittit falsitatē incurrendi. **E**t sic capiſ piuriū larger nō est semp mortale p̄cim piuriū istis modis oib⁹. **S**ecundo notanduſ. **B** q̄ sc̄ter iurat falsoz. sc̄ter inquā quo ad dictū r̄ quo ad iuramētu est vere r̄ p̄prie piurus. r̄ est semp peccatum mortale. **C**uius ratio assignatur fm Tho. vbi p̄us. quia piuriū de sul rōne importat cōtemptū dei. vñ de se importat irreuerentiā dei ipm indu cere in testē falsitatis. q̄ p̄ hoc signifi catur vel q̄ densitatem nō cognoscit. r̄ sic testificaſ falsoz ex ignorātia. aut significat q̄ testificaſ falsitatē. quoruſ virūq̄ ē magna dei irreuerētia. **E**st ei sic deū inuocare tm ac si de⁹ nō cognoscet v̄itatē. r̄ sic ex ignorātia testificaſ falsoz. vel si cognoscit eā. tñc ē ac si sc̄ter approbet r̄ testificaſ falsitatē. **I**tē periurū p̄prium ē mortale. quia directe p̄ p̄ceptuſ dei scz. **N**ō assumes nomen dei tui inuānū. **E**t cōtra illud Ieuſ. xix. **N**ō piurabſ in noie meo. **E**x q̄bus sequiſ q̄ plurim ad minus nouem modis cōmittit. **P**rimo quādo quis falsoz iurat solēniter in p̄nitia iudicis q̄ deliberauit tam de dicto cō firmato q̄ de iuramēto. **T**alis piurās nō solum mortaliter h̄ etiā enormiter peccat. vñ p̄ tres diligitos quos ponit significat q̄ corp⁹ aiam r̄ famā impi gnerat deo derelicto ip̄i diabolo. naſ ibi ppter cōcūstātias gravius q̄s pec cat. q̄ in iudicio. **E**t q̄ multū delibe rate piurat. vt dīc Ray. qui inq̄ iurat p̄ deū. multū obligat. Qui vō p̄ deū r̄ euangeliū magis obligat. q̄ istis adiū git sanctoz reliquias magis obligat. r̄ ita crescerib⁹ solēnitat⁹ crescit obli gatio. **S**cđo plurim facit q̄ ex iudiciū vel non solēniter falsoz iurat delibe rans p̄us de dicto r̄ b̄ iuramēto. r̄ tol etiā peccat mortali. min⁹ in q̄ p̄cedēs

Vnde Tho. scđa.ij.q.xcviiij.artic.iiij.
vult q̄ graui⁹ est p̄ctm si q̄s p̄ enange
linum solēniter iurās pluret q̄ si p̄ deū
cōmuni f̄mone pluret. tū p̄p̄ scādalū
tum p̄p̄ maiorē deliberationē. **Q**uib⁹ eq̄litter hincinde positi⁹ grani⁹ est
si q̄s p̄ deūm iurās pluret q̄ iurans p̄
enāgellū. **E**t sunt talia periurta valde
grauia p̄ctā. q̄ cū de⁹ sic assumis tāq̄
testis falſitatis assumis p̄ secūdūz p̄ce
ptum. **E**st em̄ ut paulo ante dicitū ē. ac
si deū nō coḡscat vītātē. z sic ex igno
rāntia testifīcēt falſuz. vel si coḡscat eā
tūc ē ac si sciēter approbet. z testifīcēt
falſitatē. **Q**uo p̄ vītūz ē magna diui
ne vītāti iniuria. **T**ertio plurat q̄ ex
lapsu ligue iurat. **S**i q̄dēz aduertat se
iurare z falſuz eē q̄d iurat. nō excusat
a p̄ctō mortalī. sicut nec a dei p̄tēpm̄
Nā ad h̄ q̄ aliq̄s peccet mortalī saltē
nō ex habitu requis q̄ suuz p̄ctm̄ ple
ne iurōlūtariū directe vel interpretati
onē. q̄d dī p̄pter istuz q̄ cum deliberare
posset. deliberare p̄tēnt. **S**i ex tali cō
tempiu deliberationis ex surreptione
plurat. vide⁹ multis q̄ talis nō ē excu
sandus a p̄ctō mortalī. nō āt sic p̄ oia
de isto q̄ deliberare omittit nō ex con
temptu h̄ ex negligentia. **S**i aut̄ nō ad
uertat aliq̄s se iurare falſum. nec fallū
esse q̄d asserit. tūc nō vide⁹ h̄ie intētio
nē iurandi. ni si ex habitu male intro
ducto forte iuraret. tō a crīmī pluri⁹
excusat. **H**ic cūz q̄s iurat in cōi f̄mo
ne nō aduertēs quē inuocet qd qd. h̄
ex q̄dam iuerū die mala. aut alia sur
reptione mala iurat. tūc non peccat
mortalī. sed appropinqt̄ ad mortale.
Quarto plurat q̄s ioco falſuz scien
ter p̄fīrmādōz mortalī peccat. **D**icit scđūs Tho. vbi p̄pus. q̄ ille q̄ ioco se
plurat. nō enītat diuinā irreuerētā. h̄
q̄ ad aliqd adauger eā. **M**agnū em̄ ē
et maior irreuerētā dei cūm in ioco
assumis testimoniu⁹ falſitatis q̄ ex alt

qua necessitate homīnīs. Et sicut ho
mo nō enītat diuinā irreuerētā. sic
nec p̄ctm̄ mortale. **Q**uinto. plurat **F**
z peccat mortalī q̄ iurat aliqd veruz
q̄d tamē credit falſum. q̄ iurādo men
titur. z fallere intēdit mediante iura
mento. z intēdit illud q̄d credit falſuz
cōfirmare mediāte iurāmēto z p̄ testi
moniū diuinū. **E**xempli ḡfa. **M**ercā
tor h̄z duo dolia vītādīvēndēdū. in
vno scit corruptū vītū esse. in alio sa
num. h̄ a castū trāspōnūt̄ dolia ista.
Dic iḡl̄ mercator intēdit ambo i eq̄l
p̄ctō vēdere z ex errore iurat q̄ in. **A**
dolio sit sanū vītū in quo in vītātē
ita est. h̄ mercator putat soluz sanū vī
tū eē in. **B**.dolio. vēp̄ iurādo plurus
est. q̄ mentis z p̄ cor loquit̄. **S**exto p̄
iurat q̄ dubitat an sit verū q̄d iurat. et
tū dicit se sc̄ire q̄d vēp̄ sit. **E**t si h̄ ex de
liberatione z ex p̄p̄sito facit est mor
tale peccatum. z iatus si est solēnza
tum. **K**ō est. q̄ talis iurat se sc̄ire cer
tūm̄ esse sermonē sic esse z hoc est mē
daciū. q̄ nō scit sic esse h̄ dubitat. **E**st
ergo mēdaciū iurāmēto firmatū. **S**ci
ta iḡl̄ p̄ sc̄itis p̄t̄ q̄s iurare. creditā so
lūm̄ p̄ creditis. z dubia p̄ dubijs de
bet q̄s iurare vel tacere. **S**eptimo p̄
iurat ille q̄ falſum iurat q̄d credit esse
verū. licet nō tam granīt̄ peccet sicut
quintus. cum ille nō intēdat fallere si
cut quintus. nec intendat mēdose q̄ no
mē dei testimoniu⁹ ei⁹ inducere. nō s̄t̄
est a p̄ctō imponis. quia vt dicit Bon
uen. super. lū. diss. xxxix. **O**nus talis
non contēnat veritatem ex certa scien
tia adducendo eam in testimoniu⁹ fal
ſitatis. contēnit tamen ex ipsa temer
tate. Adeo enim nomen dei terrible
est z venerabile q̄ nullus debet ipsuz
in testēm assumere nisi nouerit qd lo
quatur. z sit certus de vītāte dicit sui.
nam ignorātā nō excusat in toto i ta
li iurāmento. **O**ctavo per iurat q̄s **G**

Preceptum II

qui iurat falsum deliberans de dicto
hō de iuramento. et sic forte pōt p̄tin-
gere q̄ homo giuret sine peccato mor-
tali. tñ ad minus est ventale grossum
periculoso. et minus appropinquat
ad mortale p̄cm. Non cōsingit ali-
quem iurare qui nec deliberate de di-
cto nec de iuramento. h̄ totum p̄fert ex
quadā surreptione nō ex p̄stetudine
vel habitu. sūc q̄n iurat in p̄muni ser-
mone non attendens quē inuocat et ad
quid. h̄ ex quadā surreptione iurat. et
sic nō peccat mortaliter h̄ venialiter.
minus tamen q̄ ille qui deliberat de
dicto nō de iuramento. Qd̄ em̄ ex sur-
reptō procedit p̄fecti voluntariū nō
est. Ad hoc aut q̄ quis peccet mora-
liter requirif̄ q̄ suū peccatū sit plene
voluntariorum directe vel interpretative.
H̄ qd̄ additur. vt in. iij. paruit. Quāte
vero grauitatis sit p̄iurū quo ad ter-
tium. p̄z p̄ sanctū. Thom. vbi prius et
quodlib. i. q. ix. arti. ii. ex quicq. Tum
quia in le grauius est q̄ homicidium
fm̄ Cho. Tum quia diuinī nominis
quedā abnegatio. Tum quia dei ī suo
nomine infamatio. Tum q̄ ab ecclē-
sia grauiter punitur. Tum etiaz quia
agentibus horrendū censerit. Dm̄ia
preter quartū pacēt p̄ Cho. in quod-
lib. vbi prius. vbi sic dicit Ap̄lus ad
Heb. vi. Noies q̄ malores sui iurāt.
et om̄is cōtrouersie eoꝝ finis ad cōfir-
mationē est iuramentū. Frustra aut
in causa homicidij controuersie finis
esset iuramentū. si homicidij grauius
esset q̄ plurim. presumere ēm̄ q̄ qui
malore culpam homicidij cōmisit nō
vereretur minorem plurim incurrire.
H̄nde ex hoc ipso q̄ in causa cuiuslibet
peccati defertur iuramento. mani-
feste ostēdīs q̄ p̄iurū pro maximo
peccato debet haberi. Nec immerito
quia iurare nomen dei videſ̄ quedā
diuinī nominis denegatio. P̄n secūdū

Cap. II

loctū post idolatriam peccatū per-
furiū tenet. vt ex ordine preceptorū p̄z.
Sedz apud gētiles iurandū erat
honoratissimum. vt dicit in principio
metaphysice. Itē fm̄ Herū. nec deus
nec homo potest dispensare in prece-
ptis prime tabule. h̄ p̄iurū est p̄tra
preceptū prime tabule. Homicidū
aut̄ cōtra preceptū secūdū tabule. Nō
occides. cum quo dens vel homo potest
dispensare. ergo perfuriū est grauius
homicidio. Item perfuriū ex obiecto
est p̄ctū in deū. homicidū ex obiecto
in proximū. sed ex obiecto attēdīs gra-
uitas peccati principaliter. ergo v̄c.
Q̄ autē homicidium grauius punit-
tur in ecclēsia. ratio est. quia grauius
nocētū interduz hominib⁹ im-
minet etiam ex minori culpa. fm̄ iu-
dicium tamē dei matus peccatū gra-
uius punitur. hec Thom. Ach. tenet
q̄ homicidū sit grauius p̄iurio. quia
contra charitatem qua p̄ximus ē v̄ll
gēdūs. p̄iurū vero est cōtravirtutēs
latrīe. perfuriū ēm̄ iurat verū qd̄ fal-
sum est. Quartū q̄ ecclēsia grauiter
punit p̄iurū p̄z. quia perfurus de-
bet agere penitentiaz. vii. annis. xxii.
.q. i. p̄dicandū. Et Hostiē. dīc li. iij. q̄
perfurus quātūc̄ agat penitentiaz
testificare nō pōt. q̄uis alij penitētes
licet fuerint criminosi. possint testifi-
cari. intellige quādo semel p̄trū perfuriū
probatū est. Atio dicit ē. q̄ alij
nimis p̄iurū fieret. Et quia ipm̄ iura-
mentū est de se lūstātia testimonij. In
famis ē p̄iurū iuramento p̄missorio.
q̄n p̄iurat solēnter. et q̄n p̄ tali p̄iurio
fierit cōtra eū sententia diffinitiva in
causa accusatiōis r̄c. Ad detestatio-
nem p̄iurū faciūt quattuo; alia. P̄il-
mo q̄ peior est quodammodo diabo-
lo. q̄ demon res sacras timet. et q̄si ve-
re. Demones ēm̄ credūt et contremi-
scunt. Iaco. iiij. Et P̄hil. iiij. In nomine

Jesu flectat̄ om̄e gen̄ celestiū, ter-
restrium & infernor̄. Peritrus vō no-
men dei sacram̄tissimū nō reueret. Se-
cūdo plurans quodāmodo p̄sor̄ ē su-
re. q̄ plurans fuit sacrilegus eēvidēt
Sacrilegus em̄ ē qui rem sacra fura
inuit̄ dñō. sic plurās por̄hibēt̄ deo .
Nō assumes nomē dei innanū, &
sacrilegiū quo dāmō p̄mittit̄. **T**ertio p̄-
lurus q̄ si falsari⁹ est. Niq̄s sigillū ali-
cu⁹ dñi ad p̄firmādū aliquāveritatē
sibi p̄missaz in serret ad aliq̄d p̄firmā-
dū falsum. ip̄e falsarius indicaret, & si
hoc faceret de sigillo pape de facto es-
set excōicat⁹. **S**ic cū de⁹ p̄misserit ho-
minib⁹t̄ assumāt̄ nomē suū ad cōfir-
matiōnē veritāt̄. s̄tant̄ noīe eius ad
cōfirmatiōnē falsitatis. falsarij sunt q̄
ad deū & excōicati ista excōicatōe qua-
dicit ap̄ls. i. **C**oy. xv. **S**i q̄s nō amat
dñm Iesu xp̄m anathema sit. Quar-
to q̄ licite iurat̄ q̄si laqueū ad collum
suū ponit̄. fm illud Proverb. vij. **I**-
laqueatus es v̄bis oīs tūr̄ capi⁹ pro
p̄ys fm̄onib⁹. Juramentū aut̄ licite
trāsgrediēs q̄si se xp̄i manib⁹ in aia
iugulat̄. Propter hec p̄cula dicit scri-
ptura Ecc. xxiiij. Vir multū plurās re-
plebit̄ iniuriat̄, & non discedet a do-
mo eius plaga. Et in ps. Quis ascen-
deret in morte dñi. id est. in celū. Et seq̄
Qui nō iurauit in dolo primo suo.
ergo a sensu cōtrario. dolose plurās nō
ascēdet̄ s̄cēdet̄ in infernum. **E**t
Ecc. xxiiij. Juratōi n̄ assūescat os tuū
multi em̄ sunt casus in illa. Remedia
ergo p̄tra plurū q̄sq̄ sibi d̄z adhibere
p̄sertim assūetus plurare. P̄io vt nō
diffidat q̄n cū xp̄i conat̄ & dei grā
hocvīciū possit eradicare. Exemplū.
Nouī militez in plurīs assūtissimū.
tandē cōpunctū p̄ fm̄ones. q̄ cū dedi-
scere nō valeret plurā. tandem sibi inflī-
xit totiēs a carnib⁹ vīa die abstīnere
quotiēs plurā faceret, & fecit lī in cu-

ria foret magni p̄ncipis, & plene sana-
tus est. Audiuī de quodā alio q̄ q̄tiēs
iurauit. guttā sui sanguinis p̄ punctu-
ram de corpe extorsit. P̄t̄ q̄s totiens
quotiēs iurat̄ si diues ē denariū in ele-
mosynā dare als nō dandū. v̄l si pau-
per est aliquid orare. Sc̄dō d̄z q̄libet in
aīo statuere potius velle emolumento
corpali carere q̄ in p̄suētudine plurāj
p̄seuerare. fm illud xpi Matth. xvij.
Quid p̄derit hoi s̄vniuersum mūdū
lucrēt̄. aīe vero sue detrimentū patiat̄
Et sic tandē habitū malū deponet, et
lucrū tpale habere poterit. Exemplū
Cesarū in dialogo. Duo colonenses
mercatores ad quendā confessore ve-
nerunt de habitu plurandi cōqueren-
tes. q̄b⁹ p̄suasū. vt q̄ annūz venderent
sine iuramēto. fecerūt, & anno euolu-
to ad p̄fessorē redeūt̄ es se dixerūt val-
de depaupatos. eo q̄ sine iuramento
nullus eis credere vellet. q̄bus p̄fessor
sc̄dō p̄suasit demonis illō ēē negociū
nec curandū. sc̄dō anno ceptū cōts-
nuare. q̄d cū facerent maiore fidē ho-
mines in iōpis sine iuramētis habētes
q̄ antea eos multū ditauerūt. **T**ertio
inspīciēda sunt testimonia paganoꝝ.
iuramēta in maxima reuerētā h̄stīū
& sine iuramēto verba eox tāfirma te-
nuissevit eis credere. Exemplū. j. meta-
phisice. vi. 5. Itē i vītis phoꝝ Solon
phs att. **Q**e metaris p̄bitatē iuretu-
rādo certiorē habert. Quins em̄ dictū
nō h̄z sine iureturādo p̄odus. eins q̄z
iuriandū vīle est. Itē ibidez Xeno-
crates phs Platonis discipulus fuit
qui vt ait Valerī tantā auctoritatem
sue sapie attulerat vt cū de re alīq̄ testi-
moniū coact⁹ a iudice diccret̄ ad arā
accessisset̄ iuraret̄. oīa sevē reuulit.
sephibit̄ est a senatu iurare. Quar-
to p̄ omnibus considereret quisq̄ ma-
la prenotata ipsius persurāj. Quinto
oīet deūm vt hocvīciū enadat.

Preceptum II

Capitalium.iiij.

Ontra hoc p̄ceptum feciūt se
cundo incaute iurantes. **H**ab
videndi erit. an et quādo et q̄n
tum incautū iuramentū liget. **F**it at
incautū iuramentū quinq̄upl̄r. **P**rimo
quādo irreuererēt sit iuramentus
vel leuis vel sine causa rōnabilis. q̄a
tunc comes iudicij seu discretiōis of
fendit. etiam si verū sit et līcītū p̄ quo
iuratur. **S**ecūdo sit incautū iuramen
tum quādo quis inideliberate iurat ex
impetu. sic q̄ si plene deliberasse illud
nō iurasse. **E**t tunc fīm Gullb. q̄ ser
uare tenet si līcītū ē q̄d iurauit. **S**uf
ficit em ad hoc q̄ sit obligatus q̄ intē
derit deum inducere testem illius res
quam dixit. **I**te si hō ppter omissiōes
deliberationis sufficiēt aut q̄nq̄
iurat pmissorie aliquid sibi impossib
ile. tunc deest iudicij. et est illicitum
et sic iurans peccat. **I**mo si illud q̄d iu
rat credit sibi possibile fore. cum n̄ si
bi sit impossibile. nō excusat a pecca
to totaliter. q̄ ppter reuerentiā diuinī
testimonij nō deberet iuramentū ad
hiberi. nisi in re in q̄ firmis certus eēt.
Donde ibi deficit iudicij discretionis
nisi forte q̄d erat ei possibile q̄n iura
uit. reddat ei postea impossibile. puta si
q̄s iurat pecunia se soluturū q̄ postea
ei vi v̄l furto subtrahit. tūc videſ excu
sari a faciēdo q̄d iurauit. Iz teneat fa
cere q̄ntuz iz se ē vt soluat et impleat
q̄d pmissit. **I**te sepissime icaute ſ̄ pce
p̄m ſcdm faciūt hi q̄ cā lucri de facili
iurat. vt oēs vendētes et emētes. tales
sepissime falsuz iurāt. et sic pluriū iur
ant et mortale p̄cm. **Q**d mai⁹ erit si
in dannū p̄mī ſc iurant. et q̄nq̄ p
qua re ſe nō remissius dare iurāt. **I**te
sepissime ſ̄ hoc ſcdm p̄ceptuz incaute
iurant peccāt q̄ apsorpti passiōe ire.
aut ex ebrietate aut i ludis etiā phibis
tis. vt raxilloz. enomis aliquid falsa. all

Lapi. III

quādo in honesta vel etiā in iusta et de
ſe p̄ctā in tali dispositiōe iurāt. q̄ voluntas tūc rebemēs ē ad velle iurare
et paſſio rōne absorbet. vt nō possit p
tūc deliberare de his q̄ iurant. Ideo
contra hoc p̄ceptū ſepissime peccat ex
gūrta p̄uetudine falsuz iurāt. et glu
rant etiā ex lubrico lingue. et ſi aliqui
nō deterant. t. false iurāt. tñ ſp peccant
q̄ leuis sine cāz irreuerēt iurāt. **T**er
tio incautū iuramentū fit rōne el⁹ q̄d. **B**
iurat. Nam fīm Ch. Rīch. et cōſter
oēs theologos et iuristas. ſic incaute
iurat q̄s q̄nq̄ iurat aliqd q̄d dero
gat charitatē acutū. Et pōt fieri i q̄nq̄
casibns. **P**rimo cuz q̄s iurat facē vel
omittēre q̄d alias eſſet mortale p̄cm
vt q̄ aliquē p̄pria aucouitate grauiter
veſit ledere. vt inimicitia ad eū gerere
cū rancore. In q̄ casu peccat plurādo
et peccat iuramentū implēdo. ſic et in
ſecūdo casu q̄ sequit. **E**xemplū de Da
uid q̄ iurauit temerarie velle nabai oc
cidere. ſi retractauit bñ vt dicit Amb.
li. de offi. **S**cōdō q̄n q̄s iurat aliqd fa
cere vel omittēre q̄d alias eēt veniale
ſolū. vt q̄ veſit mētiri officioſe locoſe
vel ſimile. **T**ertio cu iurat aliqd indif
rens q̄d ex circūstātia effici posset ve
niale v̄l mortale. vt cu iurat aliqd q̄d
vergit in deteriorē exiū. ppter aliqd q̄d
de nouo emerget q̄d ſuit imp̄meditā
tū. **S**ic p̄t in iuramēto herodis q̄ iu
rauit puelle ſaltanti ſe datuꝝ q̄d peti
ſet. hoc eſt iuramentū poterat a p̄nci
pio eē līcītū intellecta debita p̄ditiōe
ſez ſi peteret q̄d dare liceret et deceret.
Et implēto iuramēti fuit illicita. vt dicit
bīus Amb. li.). de offi. **Q**uarto cu
iurat aliqd q̄d eſt ſ̄ cōſilīu enāgelicū
v̄l notabilis boni ſimpeditinū. **S**icut
cu aliqui iurat ſe nō intraturū religio
nē v̄l q̄ nō ſiat cleretus. aut q̄ nō acci
pierit plationē in casu q̄ expedit eū ac
cipere. Et in hoc caſu peccat qđem iu

rādō. dicit Tho. q̄ p̄elerat. et ē gratie
p̄ctm. et nō tenet suare suramentū. po-
nit em̄ obicē sp̄ūscētō. h̄ m̄lto melius
facit nō implēdo h̄m̄l suramētū. Si
militer q̄ suraret se nō p̄m̄ntē p̄ma
surum cū ex m̄rimoniū eēt. Dñ Pe.
de pa. sup. iij. dis. xxxix. dicit q̄n̄ aliq̄s
promisit nō mortale nec veniale. nec
aliquod bonū h̄ purā p̄tuationē melio-
ris boni. vt si aliq̄s surat se nō intratū
rū religione. aut nō seruaturū virgini-
tate. vel non facturū bonū alicui nisi
iniquātū charitas vel p̄ceptū cogere talis
peccat. Juramētū em̄ debet cade-
re sup̄ materiā debitāt̄ sup̄ bonū ex se
et formaliter. et tūc licet p̄iluet maius
bonū. valet tñ. vt surat̄ aliq̄ sevelle cō-
trahere cum aliq̄ m̄rimoniū. q̄n̄ aut̄
nullū bonū surat̄ h̄ soluz malū cuius-
modi est pura p̄uatio melioris boni
nō valet h̄ peccat̄ q̄s in surādō et oblī-
gat ad culpaz. Quinto q̄n̄ q̄s surat̄
qd̄ est maioris boni impeditiū. v̄l cū
surat̄ id facere qd̄ meli⁹ eēt nō facere
q̄s facere. vel surat̄ nō facē id qd̄ meli⁹
eēt facere q̄s nō facē. Exemplū. q̄n̄ surat̄
quis se nō seruaturū. v̄l nō velle esse
fustū in indicio. v̄l nō accōmodare pe-
cunia. v̄l nō intrare domū socratis. v̄l
nō vēdere rem suā p̄ minori p̄cio. v̄l
nō comedere secū. v̄l nolle retinere fa-
mulū quē meli⁹ eēt retinere. v̄l nō lo-
qui p̄ximo. v̄l nō facere ei p̄solationē
h̄ oia eēt meli⁹ facē q̄s omittere. et sic d̄
fistibus. talis nō ē obligat̄ ad suādūz
qd̄ surauit. Et p̄ban̄t̄ oia q̄n̄ q̄s p̄ Istib.
in synonymis. li. ii. dicētem. et allegat
mḡm̄ dis. xxxvii. lij. dicēs. In malis
p̄missis rescinde fidē. i. turpivoto mu-
ta decretū. Et Thom̄. assignat rōnem
Quia q̄ se malat maioris boni ipedi-
tiua sub suramētō cadere nō p̄nt̄. Et
sim Herñ. q̄ p̄ charitate institutū ē p̄
charitatē militare nō debet. Et tñ sic
Rich. dīc̄ et Guib. p̄p̄ reuerentia sa-

cramētū dūm̄ nōis isto cati et ad punt
ionē temeritatis sic surantū. et p̄p̄ re
uerentia eoꝝ q̄ p̄sunt̄ ad tute ambulā
dū. nō dū q̄s auctoritate p̄p̄ia venire
cōtra qd̄libet suramētū in cauitū. h̄ p̄
aliquod dū recurrere ad aliquē sup̄iores
stū q̄ a tali suramētō dū absoluē ip̄m̄
vel declarare eū nō fore obligatū. ma-
xime q̄n̄ p̄t̄ orī dubiū. vt̄ obserua-
tio vergat in p̄t̄orē exitū q̄ nō obſua-
tio. Cū h̄ tria p̄ma q̄n̄ manifesta sunt
p̄p̄ia auctoritate p̄trauenire p̄t̄. Cō-
tra qd̄libet h̄o suramētū qd̄ respic̄t
rei v̄t̄atēt̄ derogat charitati. vel eius
p̄fectioni v̄l disponētib̄ ad cā. p̄t̄ h̄o
venire p̄p̄ia auctoritate in casu neces-
sitatis. hec sentētialt̄ Rich. Durādua-
dicit. Si suramētū eēt incautū ex eo
q̄ surans nō sufficiēter deliberauit. v̄l
illō qd̄ p̄mis̄tebat erat res indifferēs
seu parū valens vel plus nocēs vonē
ti q̄s expediens. vel sicut possunt alie
circūstātie inueniri circa suramētū
que reddunt ip̄m̄ incautū. non est tu-
rum q̄ tale suramētū intermitteat. si-
ne auctoritate superioris potentis in
talibus dispensare. Quarto p̄inci-
paliter suramētū incautū fit interdū
a coactis et p̄ metum. Hbi sunt plu-
res casus. Primus q̄ de eo q̄ cōpul-
sus q̄ metū surauit se aliquid facturum
vel daturuz. Rñ. Duran. dis. xxvij.
et xxxij. circa tertiu. Juramētū p̄mis-
sorium. aut est coacrum p̄ metū q̄ ca-
dit in constantē virū. aut p̄ metum
q̄ nō cadit in cōstantē virū. Si p̄mo
mō. sic nō ē obligatorū in foro p̄ten-
tioso. q̄ cogenti nō cōpetit actio p̄tra
coactū. vt̄ obfuci suramētū. Quātū
vero ad forum cōscientie tale suramē-
tū est obligatorū. si illud qd̄ p̄mis-
titur ē licitū. et si surās consensit in p̄
missuz quātūcūq̄ fuerit p̄ metū fustū
coactus. Dñ si q̄s nō ip̄let qd̄ coact̄
surauit suramento p̄missuō p̄cierat

Preceptum II

¶ peccat mortaliter nisi talis sic coactus per metum cadentem in constantem viam fuerit qui habentes potestem ab obligatio absoluatur quod pro nullo tempore deo facere aliquam irreuerentiaz de vel deo. sed hoc fieret nisi impleret promissum. nihilominus talis haec remedium et potest repetere in iudicio quod coactus iurauit et soluit. Potest etiam petere ab episcopo ut cogat illum absolvere ipsum a iuramento si non poterit ad hoc induci soluare et repetat. quod licet iurauerit soluere. non tamen iurauit non repetere. ¶ si iurauit et non repetere tunc denunciet ecclesie secundum formam euangelicam. Si peccauerit in te frater tuus. ut ecclesia illum coepillat ad priuam in quam veniet absolucionem iuramenti. vel restitutio male acquisitivum accepti. Ita potest iudicari deum dicere ille ex officio tenet alium appellare ad restituendum. Si vero iurauit non denunciare iudicii. tale iuramentum est illicitum nec obligatum. et id non obligandum cum vergat in deterioriore exitu. ut pote ex sua propria iusticia et utilitate publica. et persimiliter potest denunciare dum hoc faciat principaliter intentione salutis eam. Si vero iuramentum promissum sit coactum per metum quod non cadit in constantem viam. tunc iuramentum est obligatorium in foro conscientiae. fortiori ratione quod sit iuramentum coactum per metum cadentem in constantem viam. et ita in foro pretioso. quod secundum talis metus non sicut sufficiens ad aliquid cum iuramento promittendum. Et sic apparet quod sit dicendum de coacto ad promissum iuramento. Aug. in Simone de piurio sic dicit. Si quis coactus per vita redimenda vel quibus causis necessitate piuratur. quod plus corporis quam animae dilexit. tres quodragesimas peniteat. Alij iudicant tres annos unum in panem aquam. Ex quo sequitur quod ille qui non intenderet soluere quod coactus promitteret cum scienter falsum iuraret. teneretur ad priuam illam de rigore. sed de assertorio seu probatorio iuramento est secundus casus. ubi di-

Cap. III

cendum. quod quiscumque ficeret iuramentum assertoriu iurando falsum vel incante sic peccaret iurando et peritum incurret. et ad hoc faciebat nullus cogi potest. Si tamen quis oppositus ficeret ex metu. tunc coactio excusaret a tanto sed non a totali. quod ad peccandum nulla coactio fieri potest sufficiens libero arbitrio. Nam omne malum pene sustinendum foret a quolibet antequam minimo potest peccare deberet. Est enim minimus potest maius omni malo pene prescisse. Unde quoniam seruus iurat aliquid falsum vel illicitum domino cogente. ambo sunt pluri. Nolite autem Christus timere illos qui occidunt corpus. ¶ Verum vero ille peccat qui inducit hominem ad iurandum quod probabilitate credit piuratum quod est tertius casus. vel scit pluratum vel sic recipit ab eo iuramentum. R. secundum Thos. Honauerit et Rich. Inducens alium ad iurandum. aut hoc facit secundum personam publicarum secundum ordinem iuris. aut hoc facit non tanquam persona publica sed privata. Primum modo si quis inducit alium etiam principiendo ad iurandum. quis credat eum iuratum falsum. non peccat. quod facit illud quod ex officio tenet facere. Unde non tam dicitur quod illud ad iurandum appellere quod persona aduersa quod hoc petit a iudice. Si autem iste qui inducit ad iurandum sit privata persona. aut publica non tamen hoc faciens ut persona publica puta propria ordinem iuris peccat mortaliter. quod talis est scienter precepsio suo cum potest mortaliter. et similiter homicida propria anima alterius nec causas cuius gladii peierat tradidit. Exemplum refertur Augustinus in Simone quodam. Quod quidam fidelis innocens rem accommodauit cuiusdam quoniam ille reddere negauit. Coopulsus quod per accommodantem iurare peierauit alterum regidit. Cui rapporto in nocte ipse iudex ait. Cur provocasti hominem iurare quem sciebas falsum iurare. Ille respondit quod regis meam negavit. Et iudex. Melius erat ut regis tuus responderet quod ut iam ei per iurio pimeret. prostratus ligat-

tam grānter cēsus estyt in dorso vlgantis plagarū vestigia apparerēt. sed indultū ē ei postq̄ emēdatus est. **I**ō idē Aug⁹. in fīmone de decollatō Jo hannis baptiste dicit. **I**lle q̄ boiez p uocat ad iurationē. et scit en falsuz iuraturū. vincit homicidiam. q̄ homicida corp⁹ occisurus ē. Ille aīam. immo duas aias. **N**e talis qui aliū pelerare procurat. dī penitēre. xl. dīes in pane et aqua. et septē annos sequētes. et nunq̄ dī eē sine pñia. xxij. q. v. **S**i q̄s se. **Q**uinto pñcipaliter iuramentū incantum sit a dolosis. **D**e q̄ dicit Tho. In summa sic ar. viij. et in scripto. q̄ iurās simp̄l sine dolo in foro p̄scētē non tenet. nīf fm suā intentionē. In foro autē cōtentoso obligat fm q̄verba cō munster solent accipi. **S**i autē dolose iurat. seruari dī fm sanū intellectum illi⁹ cui iurat. **E**t lī rōne iuramēti non obligat nīf fm suaz intentionē. tñ tenet ad hoc ut aliū ex tali dolo nō ledat. **E**t hoc sit qñ fm intentionē recipiētis impleat. **D**ubitas circa p̄dicāta primo vtrū in iuramēti possit dis pensari q̄ quem. **A**n. Tho. scđa. iiij. q. lxxxix. In iuramēti p̄missorijs dispē sari p̄t sicut in votis. q̄ in aliquo ca su p̄t eē illictū vel nocitū iuramēti siue id q̄ iurat. et q̄ phis nō est debita mā iuramēti. **E**t lō nōndū q̄ illud q̄d cadit sub iuramēto p̄missorio aliquid ē manifeste repugnans iusticie. vīputa q̄ est p̄cīmūl maiors boni impedītūtū ne iūret religionē. et tale iuramētu dispēsatōne non indiger. **O**nq̄ autē aliquid iuramento p̄misit de q̄ du bīum est vtrū sit licitū vel illicitū. p̄sci cuī vel nocitū. aut simp̄l aut in aliq̄ casu. et in hoc p̄t q̄libz eōs dispēsare. **O**nq̄ vo. p̄mititur aliquid sub iuramēto q̄d ē manifeste licetum et vīle. **E**t in tali iuramēto nō videt locum habere dispensatio vel cōmutatio. nīf aliquid

mētis occīrrat faciendum ad cōmū nem vīltatem. qd maximē videt per tinere ad potestatē pape. qui habet curam vniuersalis ecclesie. vel etiā ab soluta relaxatio. **N**am ad vñūquenq̄ p̄tinet irritare iuramentū quod a sibi subditis factū est circa ea que subdun tur eius potestati. sicut pater p̄t irritare iuramētū puelle. vel vīr vxoris **N**umeri. xxx. **D**urādus dicitur supra

Dubitas scđo an iurans possit licere obtinere dīlationē vel absolutionē ab eo cultū iuravit. **A**n. Cho. vbi p̄ns et Ray. Si iuramentū factū est in favore dei. et q̄ illud hō intendebat se obligare deo vel cultū dei vel ad pīetatis opus. nūc nō p̄t absolui ab hoīe. nīf per cōmutationē in mētis. vt dīceat devoto. vt q̄velit intrare religionē cū socio. ire ad sanctū Jacobū eūz socio. ire p̄tra infideles cu eo. et sic de dicendo psalteriū simul. nūc non p̄t absoluere aliū inq̄sum cōcernit dei favore vel pīetatis opus. hō bene inq̄stū aliū tangit. vñ quasi duo iuramenta sunt. frē ad sanctū Jacobū. et hōlē nō p̄t relaxare. et cū socio ire. qd socius p̄t relaxare. **S**i vero sit in favore hoīis iuramentū alteri. si ille sponte absoluere. postea nō tenet. **E**t idem de dīlatione. et etiā si nō intēdebat se obligare deo. sed tm̄ homī. nihilominus nō p̄t absoluere ab homīe qñ iuraret se ali quid faciūtū in favorem dei. **S**icut si iurassez tibi q̄ dare. **T**itio. x. flor. i fa uorez sp̄i⁹ titi⁹ nō posses in remittere hm̄l iuramēti. **C**hom. addit p̄sat. **N**isi forte sit interposta p̄ditio. s. sīt debet illi cui promittit vel aliqd tale. **D**ubitas tertio qñ ille qui audīt ali q̄hem aliū iurare fassum. et ipse scit et tacet an hoc teneatur manifestare. **H**ec questio monetur lō. q̄ dicitur Leuit. v. dñmā q̄ audierit vocem iurātis fassum testisq̄ fuerit. qd aut ipse vidit

Preceptum II

aut conselus est. non indicauerit. portabit iniquitatem suam. Dicit tamen Tho. in summa Ray. q̄ ex quo moyles in predicta auctoritate nō exprefſit cui hoc esset indicandū. sufficit isti ut se ab hoc peccati vinculo absoluat. si indicet talibus qui magis possent prodere q̄ obesse p̄iurio. siue eū corrīendo. siue deū pro eo placando. vt puta sacerdotes vel honesti et discreti patres. Et ad hanc denunciationē de talibus p̄sonis faciendā teneat quilibz quotienscūḡ viderit aliquē vicinū p̄ceptio. Id est. peccato committendo. Sic soluit questionē istam d̄lug⁹. Ii. questio. sup̄ Leuit. xxij. q. v. hic videt.

Capitulum. iiii

Contra secundū preceptū. Nō assumes tē. peccant adhuc tria genera peccatorū. Primi sunt blasphemati. Scđi sunt adiutantes illicite. Tertiū sunt p̄ creaturas illicite iurātes. De quib⁹ est dicendū p̄ ordinē.

M Circa p̄mū notandū fīm Tho. scđa .ii. q. xiiij. q̄ blasphemare ē bonitati et excellētie p̄cipue diuine derogare seu cōuictari. Dicit bonitati q̄ de⁹ oīmodo de bon⁹ est et excellēs. Dicit p̄cipue diuine q̄ blasphemia cōmitti p̄t in sanctos et diuina. Sicut em̄ de⁹ in sanctis suis laudat inq̄tum laudant opa que de⁹ in sanctis suis efficit. ita etiā blasphemia que sit in sanctos ex cōsequēti in deū redūdat. Dicit derogare. Obi notandū q̄ tres sunt qđammodo spe cles busus peccan blasphemier semper deo derogatur. H̄na ē cum attri buitur deo quod ei nō cōuenit. vt cuius aliqui dicunt. quando ipsi puniuntur in se v̄l in suis. et aliū peccatores nō puniuntur taliter. Ecce deus est iniust⁹. Et similiter maledicentes deo. vt liſores ei imprecantes. que nō possunt deo inesse. Sicut qui vellēt deū nō esse iustum. vt peccata eorum nou pu-

Cap. III

n̄ret. Sicut etiam isti in inferno faciunt. Sic etiam peccat deo attribuēres membra. que inq̄tum deus nō habet. Et peius q̄ deo attribuunt membra que nominari de probō viro cōnt verecunda. Et pessime qui deo attribuunt que in eo non sunt. Exemplū primi. Jurantes per caput dei. et p̄ similia mēbra. Exemplū secundi. vt p̄ dei posteriora et per alia verecūda mēbra. Item simile videtur. quando quidam a deo puniuntur qui dicunt. nū quid latrones sumus. quid fecimus. vbi hoc meruimus. cum tamē als deum sepe grauitate offendierunt. Specie blasphemie alia est. cū a deo remouēt quod ei cōuenit. vt dicentes. deum non esse iustum. deum non esse verum hominē. deum nō esse in eucharistia. deū nō eternaliter punire p̄ctū mortale post hāc vitā. Tertia sp̄es est q̄n creature attribuēt qđ deo appropiat. vt q̄ imago creata sit de⁹. q̄ imago dei ḡram. q̄ creatura aliq. putaver būv̄l factū p̄nuciet futura soli deo nota. sic circa sup̄stitiones int̄dū sit. **C**e cūdō notandū. fīm Tho. vbi prius. q̄ blasphemia fīm gen⁹ suū ē p̄ctū mortale. Nō ē. q̄ p̄ctū mortale ē p̄ qđ hō separat p̄mo p̄ncipio sp̄ualis vite. qđ est charitas dei. Nō qcunq̄ charitati repugnat ex suo genere sūt p̄ctā mortalia. Blasphemia autē fīm gen⁹ suū repugnat charitati. q̄ derogat diuine bonitati q̄ est obiectū charitatis. Et iterq; q̄ est p̄tra secundū preceptū. H̄t autē fīm Tho. vbi p̄us tres ḡdus blasphemie in derogante diuine bonitati. fīm tres p̄fatos medos. Quidā em̄ derogant fīm solā opinionē intellect⁹. aliū derogant deo fīm opinionē intellect⁹ coniecta quadā affectus seu voluntatis detestatione. et vterq; modus dicitur blasphemia cordis si non pdit ad ex. Aliū autē p̄mū modū vel secundū vel

b

ambos lingua produnt. et est blasphemia oris. pma mala. scda peior. tertia pessima. Et sunt fm gen^o suū oēs tres gradus maxima pte. **H**z dices. **E**st ne semp pcam mortale emittere blasphemiam. cū quidā absq; deliberatione blasphemēt. **R**hi. ibidē **C**hom. Blasphemia pōt absq; deliberatiōe ex surreptiōe pcedere dupl. **O**no mō q; aliquis n̄ aduertat hoc qd̄ dicit eē blasphemiam. Qd̄ pōt cōtingere. cū aliq; subito ex altq; passiōe in yba imagina ta prumpit. quoꝝ significatiōe non cōsiderat. et tūc ē pcam veniale. et iō nō hz ppxie rōnem blasphemie. **A**lio mō qñ aduertit hoc eē blasphemiam pside ran significata verboꝝ. et tūc nō excusat a peccato mortali. **S**icut nec ille q; ex sbito motu tre aliquid occidit iuxta se sedemē. **T**ertio nōndū q; p vitando hmōi peccato. qnq; mala blasphemie sunt considerāda. **P**rimo ecclia hoc pcam multū punit. qz. xxij. q. v. ta lis. **Q**ui iurat q; caput dei aut per capillos eius. aut aliq; hmōi. dices. q; si deus fm diuinitatez talia habeat. **S**i clericus est debet deponi. sive loq; anathematizari. **Qd̄ fm H**onaue*h*. In. iij. dis. xxxix. intelligendū est de illis qui turpiter irreuerēter nominat mēbra xp̄i. et quodaz exquisito modo turandi disidunt eū mēbratim. et potissime qui iurant q; eius mēbra q; etiā in nobis verecundū esset nominare. et essent pro illis a presidētibus religiosaz secularibus grauissime puniēdi. **I**dem videretur etiam intelligendū de his qui de virginē benedictaz sanctis dei iurando in honeste loquunt. Aut qui animas suas demonib; deuuent. vel alia dicunt horrenda. **S**ecūdo detestabile ē hoc viciū. quia peius est per iurio. **V**nde glo. sup illō Eph. iij. **B**lasphemia tollatur a vobis. dicit. **N**elus est blasphemare q; peiera-

re. **Q**ut. n. pelerat. Id ē. salſū farat nō dicit aliquid vel sentit aliquid falsum de deo sicut blasphemus. sed adhibet testem tanq; sperans q; deus sup hoc non testificet per aliq; evidens signū vnde pene piurio debite etiā isti blasphemio deberentur de iusticia. **T**ertio est detestabile. quia blasphemia ppōderat homicidio. **V**nde Ch. ibidez dicit. **H**omicidiū et blasphemia si cōsideren fm oblecta in que peccatur. maximū est blasphemia. quia est di recte peccatum in deum. homicidiū aut in proximū. **S**i aut p̄sideren fm esse crūm nocendi. sic homicidiū preponderat. **P**lus. n. nocet homicidiū proximo q; blasphemia deo qui nō moritur. **C**amē q; blasphemus intēdit no cumentū inferre honoris diuino. sim pliciter grātia peccat q; homicida. **P**almū tamē locuz tenet homicidium inter pctā in proximū pmissa. **Q**uarto ē detestabile. quia hic a deo et a ser uis dei morte sepe punituz repimus. **V**nū **L**eū*h*. xxiiij. **F**iliū ml̄ieris israelitis rixans eū alio quodaz blasphemans deū. expīt et incarcerated. **E**t deus per Noysen r̄nsum dedit q; lapidari deberet. et statim lex sancta est. **Q**ut blasphemauerit nomē dn̄i morte moriatur siue ciuīs siue pegrinus fuerit. **I**tē refert **V**incen. in spec. historiolis. q; rex francie **P**hilipp⁹ qnūcunq; pcepit i tabernav̄l alibi hoiez etiā militez blasphemasse eū submersit. **E**t de hoc ediciū firmū posterū in morte suā relquit. **Q**uinto hoc pcam est detestabilissimū. q; p̄p̄tū est oīm damnatorūz. **V**nū dicit glo. super illud Apoc. xvij. Estuauerūt hoies estū magno et blasphemauerūt nomē dei habētis potestatem sup has plagas. **I**n inferno in quā positi qnūs sciat se p̄merito pūniri. dolet tamē q; deus tantaz potētiaz habeat. q; plagas eis infert. **H**oc

Preceptum II

aūt est dicit Tho. blasphemia. Et cre
dibile est q̄ post resurrectionē erit eis
et iā vocalis blasphemia. Circa secū
dum videlicet adiurationē notandum
fm Tho. ii. iij. q. lxxix. q̄ adiurare nō
est altū ad iurādū inducē. H̄ē p̄ qndaz
silitudinē iuramenti a se induci alii
ad aliqd agendū puocare. Pro cui⁹
declaratiōe aduertendū. q̄ ille qui in
rat iuramento p̄missorio p̄ reuerentia
diuinī noīs qđ ad p̄firmationē sue p̄
missiōis inducit. seipm obligat ad fa
ciendū qđ p̄mittit. qđ est seipm imo
biliter ordinare ad aliqd agendū. Si
aut hō seipm ordinare p̄t ad ali
quid agendū. ita etiā alios. supiores
quidem dep̄cando. inferiores aut im
perando. Cum igit viras ordinatio
p̄ aliquā diuinū p̄firmat. est adiuratio
Et fieri p̄t ad quinq̄ ḡnā rez ad deū
ad subditū sibi boiem seu ad se. ad p̄
ximū equalē vel suplore. ad demonē.
et ad creaturā irronale. sed diuersimo
de. Primo em cū hō sit vīs actuum
snoꝝ. non aut dñs eoz q̄ ab alio sunt
agenda. sōlī ipsi p̄t necessitatē im
ponere p̄ diuinī noīs invocationē. nō
aut hāc necessitatē p̄t alijs impone
re. nisi sibi subditis quos p̄t ex debi
bito prestiti iuramenti cōpellere. Si
igit alijs q̄ invocationē diuinī noīs
vel culuscunq̄ rei sacre alicui nō sibi
subditio adiurando necessitatē agendi
aliiquid imponere intēdat sicut impo
nit subijpi iurādo. talis adiuratio illi
cita est. q̄ usurpat potestatē in altum
quā nō habet. et eū nītīc sp̄ellere quo
dāmodo. Cum ppter aliquā necessita
tem qui sunt supiores. suos inferiores
tali genere adiurationis constringere
p̄nt. Et iō p̄nceps sacerdotū vt D̄l
genes dīc sup Matib. Iesum illicite
adiurauit. p̄ deū viuū. q̄ subdit⁹ eius
nō fuit. Si vō adiurās intendat solū
modo p̄ reuerentia diuinī nominis vel

Cap.

III

alicuius rei sacre aliqd ab alio obtine
re ab absq̄ necessitatē impositione. talis
adiuratio licita ē respectu quo: n̄libet
Et sic adiuram⁹ deū dicēdo. p̄ passio
nē et crucē tuā libera nos. Sūliter ho
minē demonē et angelū. et sic p̄ scdm
et tertū. Est em̄ modus adiurandi sic
duplex. unus p̄ modū cōpulsionis
est illicit⁹ ad equalē et suplore. de quo
in p̄mo. Scđs ē p̄ modū deſcationis
vel inductiōis ob reuerentia alicui⁹ la
cri. Quō igitur demon p̄t a nobis
adiurari licet vel non. H̄ū. q̄ nō licet
demones adiurare p̄ modū beniuolē
tie deſcationis seu inductiōis. q̄ ille
modus videſ ad quādaz beniuolētiaz
vel amicitia p̄tinere. q̄ non licet ad de
mones vti. et sic necromātici utunt ad
iurationib⁹ et invocationib⁹ vel incā
tationibcs demonū ad aliiquid ab eis
obtinendū adiupſcendū vel addiſcen
dū. Scđo aut adiurationis mō. vi
delicet qui ē p̄ cōpulsionē licet nobis
ad aliqd vti et ad aliqd nō licet. Pos
sumus em̄ demones adiurādo p̄ vir
tutem diuinī noīs tanq̄ inimicos re
pellere. ne nobis noceat corpori vel
spūalit fm p̄tē datā a xp̄o. fm illud
Lu. x. Ecce decl̄ vob̄ p̄tē calcādi
sup serpētes et scorpiōes. et sup oēm
virtutē inimici. et nīhīl vob̄s nocebit
Et Mar. vlti. In nomine meo demonis
ejicient. Et rō illius ē. q̄ demones in
curſu h̄vite nobis aduersarij p̄stū
tur. nō aut eoz actus nīe dispositiō
subdūt. H̄ dispositiōi diuīe et setōrū
angeloz. fm Aug. iij. li. de trīni. Non
tū licitu est demones adiurare ad ali
quid ab eis addiſcedū. q̄ hoc p̄tinere
ad aliquā societate cū ipſis habendā.
Vn̄ Chryſo. sup illud. Obmutesce et
exi ab eo. dicit. Salutiferū hic nobis
dogma datur ne credam⁹ demonib⁹
q̄mūcūg denūciētūtē. nīl forte ex

b 2

speciali instinctu vel relatione diuina aliqui sancti ad alijs effectu demonum agatione vranit. Sicut de biō Jacobo legitur q[uod] p[otes]t demones fecerit Hermogenē ad se adduci, et sic patet quartū.

Gerardus predictus sequitur primo q[uod] nulla alia potestas habet demones cogere nisi diuina, angelica et humana. non ex natura. Ex gratia et virtute diuina. Et rō est q[uod] non est p[otes]t super terrā q[uod] ei cōpet qui facit ē ut nullū timeret. ut dicit Job .xlj. Unde glosa ibidem. Dia humana superat et si meritis sanctorum sublaceat. Exemplū ē de multis scitis. Nec obstat illud Thob. vj. q[uod] Raphael Thobie sutori dixit. q[uod] fumus p[otes]t cordis p[otes]cis positi super carbones exterminaret oē gen[us] demoniorum. fumus em̄ h[ab]et non fecit. ut dicit Alco. d[icitu]r lyra. q[uod] res corporalē imponit in rem pure spirituālē h[ab]et p[otes]t suū designabat virtus expulsivus meritoria Thobie que sunt virtus oīonis Thobie. cui⁹ merito Raphael expulit demonem Sarā liberando. Propterea q[uod] dicit ibidem Raphael ap[osto]lū p[otes]t demonē et ligauit eum in superis egypti. Nec obstat illud. i. Reg. xvij. ubi ad characterizationes. David spūs malus in Saul quievit. q[uod] non fuit liberatus saltem ab demonē redire. h[ab]et melius habebat virtute diuina immediate vel mediatis angelis sanctis ex merito David. qui laudes diuinās in cithara canebat p[ro] salute Saul. sicut et sancti deuotissim⁹ Melodia aut̄ cooperabat ad deuotōes sicut et iiii. Reg. iij. Meliseus fecit ad duci psaltes. ut mens eius in deū eleua retur. non tamen melodia in demonē agebat. Itē naturalē dispositionē melodia bona poterat facere et mala iminuerē. rōne quoq[uod] demō min⁹ poterat vexare. De qua materia plenius repertus est. v. i dialogo de formicis. Secundū p[otes]t ex prefatis falsitas quoūdam libroꝝ in scriptis necromāticis et exorcismis

qui p[otes]t talia characterizata demōes se putant cogere et vexare. seclvia p[otes]t diuina. non attendēres illud Christi. Hoc genus demoniorū nō ejusē nisi in telo nō et oīone. Per seūnū em̄ fm̄ H[ab]et corpus. et p[otes]t oīonem spūs levat ad deū vi calcat demona. Tertio seq[ue]tur q[uod] exorcisiū q[uod]dam deberet examinari p[otes]t latoꝝ. an aliqd supstisiosū cōtinerent. tunc effi nō essent admittēdi ne posteriora peiora fierent p[otes]bus. sicut exemplū ponit Greg. li. i. dialogo rū d[icitu]r q[uod] qdā p[otes]t demonē obessa post coitū eccliam intrāre. et cū sacerdotis cuiusdā inuāmē nihil suuaret. ad incātatorē eā duxerūt cognati. et legio in ea intravit. **D**uinto an liceat adiurare irrōnālē creaturā. **R**ū. **T**hō. **I**ndū ratio qua q[uod] utrū ad irrōnālē creaturā p[otes]t intelligi duplicit. **D**ono mō ut ipsa adiuratio referat ad ipsam creaturā irrōnālem fm̄ se. et sic vanū esset irrōnābilem adiurare creaturā cu[m] nō intelligat locutionē. **A**lio mō ut referat ad eū a q[uod] irrōnālis creatura agit et mouetur. Et sic duplū adiurat irrōnālē creatura. **D**ono qdēm modo p[otes]t modū de p[otes]cātiōis ad deū directe. q[uod] pertinet ad eos q[uod] diuina inuocatiōē miracula faciunt. **A**lio mō p[otes]t modū cōpulsionis q[uod] referat ad diabolū q[uod] i[n] nocūmētu nostrū utrū irrōnālib[us] creaturis. Et talis est modus adiurāti in ecclie exorcismis. q[uod] q[uod] demonū p[otes]t excluditur ac irrōnālib[us] creaturis. **C**irca tertiu an liceat p[otes]t creaturas iurare. **R**ū. **F**m̄ Hor. sup̄ Matth. v. Iurare p[otes]t creaturā q[uod]dupliciter pertinet. Primo spām tanq[uod] aliqd diuinū iploādo. et sic stricte puniſt iurās. cā. xxij. In duob[us] locis et etiā si q[uod] plurū p[otes]t iurare medacū p[otes]t creaturas iurādo. ut ibidē dicitur. Secundo cōtingit iurare p[otes]t creaturam iuramentum tanq[uod] per rem villem cōtemnēdo p[otes]mū pertinet ad infidelitatē et semper

Preceptum II

est peccatum. sicut et secundum. quod pertinet ad dolositatē. Tertio deus qui in ipsa creatura presidet tanquam testē innocando. et sic Joseph iuravit pro salute Pharaonis. Gen. xliij. Et ecclia iurat pro sancta euāgelia. Quarto contingit iurare per creaturā tanquam eam ad viuum quāz iurans inde sperat deo impignerādo. et sic sit iuramentū execratorius. ut testis est mihi deus in aiām meā. Tertio et quarto licitū esse potest. ut supra dictum fuit.

Capitulum. v.

Ontra secundū preceptū. Non assumes recte peccatum eriam vota frangentes. Unde devoto prīmōvidēdū est quid ut. Secundo quantum p̄c̄m sit infringere votū. Tertio de eius dispēlatione. **N**ūn ad primū notandū sum magistrū in. iiiij. dis. xxxvij. et Cho. et alios theologos. q̄ votū ē conceptio sp̄otanea melioris propositi. animi deliberatiōe deo vel sanctis eius firmata cū intētiōe se obligandi. Pro cūlū intellectu notandum q̄ ad lictū et complētū votū plura exigitur que tāgunt in descriptiōe eius. Primo est conceptio aliquiū a sp̄u sancto i intellectu facta. Secundo exigitur q̄ nō sit de malo. nā p̄sp̄le sumptum votū non potest esse de malo. ibi melioris. ubi presupponit q̄ sit bonū. Malum em̄ potius nos deordinat a deo. votū aut̄ est vinculū iniquitatis. **D**ñ Iis. In malis p̄missis rescinde fidē. In turpi voto muta decretū. **S**i iudei plures q̄ quadraginta q̄ voverunt se neq̄ manducaturos neq̄ bibituros donec occideret Paulū. Terci. xxiiij. malevererunt. Tertio exigitur q̄ nō sit de necessario a nobis als siendo quia melioris. Ad bonū em̄ necessarium. puta q̄ als ē preceptū nobis. obligamur ex alterius auctoritate. et hoc proprieō pertinet ad votū. cui⁹ ob-

Cap. V

ligatio est ex mera volūtate. verūtū vt dicit Durādus. q̄ ad idem potest q̄s obligari pluribus obligationibus. sōni bil probhet quin ad illud ad quod obligamur pro preceptū ex alterius auctoritate. obligemur etiā votū ex proprio lūtate. **D**ñ firmiter tenendū est. q̄ voluntātē continentia et cōmitē adulteriū vel simplicē fornicationē peccat duplicitē. videlicet p̄c̄ adulteriū vel fornicationē nūbilominus fractiōe votū. q̄ uis illud votū sit largez improprie dicium. **A**uiavotū p̄sp̄le dictū ē solū de his q̄ sunt in hōis libertate. Quarto exigitur q̄ nō sit bonū indifferens. quia talevit sic nō ordinat in deū. Itē q̄ nō sit de minori bono. ibi melioris boni. Hō ē. q̄ minus bonū respectu maioris boni habet rōne malū. et sōnō potest cadere subvoto in cūlū est impeditiūnum maioris boni. Quinto exigitur q̄ sit cōceptio libera. ibi sp̄otanea. Ex quo p̄t qui possunt vovere. quia qui libet potest vovere ea q̄ sunt in sua libertate. et ea in quibus est sui iuris. Unde impuberis seruit religiosi. clericī. et yprox in quibus nō possunt vovere. **S**exto exigitur deliberatio. ibi animi deliberatiōe. et addit ad differentiā votō. que sūt ex surreptōe in quibus nō inueniēt plena rō votū. In aut̄ deliberatio ad votū exigitur. dicit Rich. Motū dicit avolēdo. **D**ñ sicut in nob̄ est duplex velle sc̄ plenū q̄d ē deliberatiō et semiplenū q̄d est velle ex surreptōe. sic etiā duplex est votū. quoddaz h̄is plena rōnez votū. et quoddā h̄is surrepticiā sive semiplenā. et de rōne p̄m̄ est q̄ sit factū ex deliberatiōe. nō aut̄ de rōne secūdi. Tale em̄ potest fieri ex surreptione q̄r nō h̄z plena rōne votū. sōnō obligat de necessario s̄ tū de cōgrō. ex. e. venientes. et ex. de lūctu. ad nostrā. Et sōnō ventre cōtra tale votū ē p̄sp̄la auctoritate nō ē p̄c̄m̄ mortale.

b 3

Septimo dicit deo vobis sanctis est quia non est ad hominem prece. Si Rich. dicit qd de formavotis est ut fiat deo. ex deo. two. c. magne. Hoc est. qd hoc in voto obligat se ad faciendum aliquod bonum. nullus autem alius a deo potest hoc de iure obligare se totum. qd sibi soli coenit de iure potestas super hominem totum. et nullus potest recipere de iure obligatione nisi coenit ei de iure potestas in illaz rem. et id soli deo potest fieri votum. propter loquendo devoto. quia tam salutis totius hois multum promovet per orationes sanctorum. et illud aliquo modo possumus. sed non plene per impetrare valeamus. sanctis aliquo modo coenit potestas super hominem totum. et id potest fieri eis aliquo modo votum. non tamen plene rationem habens votum. hec Rich.

Octavo dicit firmata animis scz deliberaatione. Primo enim exigit deliberaatio. Secundo positum voluntatis qd exigit deliberaationez. Tertio ex propozito procedit promissio in qua perficitur ratio voti. quia promissio seu firmitate Tho. sic declarat. Potum quandam obligationem importat ad aliquid faciendum vel dimittendum. obligat autem hoc se homini ad aliquid per modum promissionis qd est rationis actus ad qualiter ordinare. Scut enim homo imperando vel deprecando ordinat quodammodo quid sibi ab aliis fiat. ita promittendo ordinat qd ipse per alio facere debeat. Sed promissio homini fit non potest fieri nisi per verbalem quecumque alta extrema signa. deo autem potest fieri promissio per solam interiorem cogitationem. quia ut dicit. s. Reg. xv. Homines vident ea que parent. deus autem intuetur cor hec Tho. Aliqui ut Gorra Numeri xxx. addant intentionem obligandis se ad adimplendum promissum. discentes ex nulla promissione ex deliberaatione facta non obligari promittentes. sola enim deliberaatio non firmat pro

missionem. Quia additionem Rich. non improbare videt. Dubitat an expediatur ouere. An. Rich. Potens antyonet bona quoque obseruatior videatur probabiliter proportionata infirmata sue speciali. aut improportionata. Primo modo expedit homini ouere. quia per hoc amplius firmat voluntatem suam in bono. et excludit a se per magna per libertatem malefaciendi. et facit actu virtutis latrificie. Et id vonendo mereatur propter quod ouere. Unde p. s. Ponenter reddite domino deo voto. Secundo modo non expedit nec licet. qd tale votum non habebet discretionem comitem. cum per hoc ouonem magis se videat illaqueare quam augere securitatem de sua salute. Simile dicit Tho. secunda. qd. vbi p. s. Dubitat an melius sit aliquod facere ex voto quam sine voto. An. Tho. ibide quod sic triplex de causa. Primo. qd ouere est actus latrificie que est nobilissima virtus. illud autem quod impiger a nobiliori virtute melius est et magis meritorum. Secundo. qd non ouere. Sic qui daret arborum eorum fructum quam qui dari tam fructum. ut dicit Ankhelmus. Unde et promissis et per augentur. Tertio quia per votum voluntas immobiliter firmata ab bonum. Facere autem aliquod ex voluntate firmata ad bonum. primum ad perfectionem virtutis. ut p. s. per p. h. qd. Ethic. Rich. rationem assignat dices sic. Cum deus acceperat opus propter operantem. tanto magis acceperat opus quanto est ab homine ad eius servitium specialius dedicato. Sed ceteris partibus idem cum equaliter scz charitate et leticia specialiter dedicatur homo ad dei servitium per votum quam sine voto. Nam votum ut dicit He. de pat. in. iiiij. Non est piculus de sua natura sed ex culpa non facientis id expediens evouere. Et id melius sit non ouere quam promissum non reddere. in melius est ouere quam non ouere. sicut melius est baptizari quam non baptizari.

Preceptum II

Fz mī melius ē nō baptizari q̄ postmo dū retroſuz pueri. **D**ubitāt an pe nites de voto q̄ uonit licite alias nō cōpletur voto. nīſi q̄ nō vult frāgere votū nūqd talis mereā. **N**ī ſm Anf helmū. ll. de ſtudinib⁹. q̄ plus talis meref q̄ ſille faciēs nō ex voto. **E**t exē plificat de vulnēato cauterizādo q̄ tī mēs abſcīſiōne malaz carniū. ne vio lenī medicū ledat. ſe ſpōtanee iubet li gari. quē cū vīzere medic⁹ incipit. incipit turbari ligat⁹. et nō ſtvelit reſcindi tur putridū. recedēte paſſiōe grās taz ligatorib⁹ q̄ medico refert. **D**icit etiā **P**e. de pal. **C**alts adhuc plus meref ceteris parib⁹ q̄ ſi ſine voto ſimile fa ceret. **D**uo q̄deq̄ qbōna volūta ſuf ſicit ad meriti ſm Herū. **V**n a pri nicipio q̄ ſi vouit et nō ſoluit tñ meruit quantū q̄ ſi ſine voto ſoluit. et hūc me rito ſupaddituz ē meriti iuſticie quo vult facere q̄ pmisit. **S**cđo q̄ licet ſit tristitia in hoc q̄ vouit. et q̄daz volū tas. tñ in ſoluēdo q̄ vouit et in vene rādo votū ſt voluntariū. **T**ertio etiā videt q̄ nō demeref in b̄ q̄ vellet non voulle. q̄ ſicut a pncipio nō tenebat vouere. ſic voto ex poſt facto tenebat ſolnere. vel dato q̄ penitente de bono ſit ſibi pcm. tñ nō ppter b̄ impeditur qui volendo bonū mereāt. maxime **G**li ſint diuersi acuſ. **N**ūc ſcdō vidē dū ē quō votū liget. **O**bī pmo no tandū q̄ votuz ligat ad faciendū rem poſſibile. **N**ī Deut. xxiiij. **C**um votū voueris dño deo tuo nō tardabis red dере. q̄ ſqrer illud dñs de⁹ tu⁹. **N**ō ē ſm Tho. q̄ ois pmisſio licita facta cū intētione obligādi ſe et cū delibera tio. ſi acceptek ab eo cui ſit. obligat p mittētē. nō tñ ex pcepto legis diuine h̄ etiā legis nature. h̄ votū licitū ē bu iuſtimodi pmisſio et oēm tale pmisſio nē recipit de⁹. q̄ rē. **D**icit notāter po ſblē. q̄ ſm Tho. in ſcprio. q̄cqd ſien

Cap. V

dū votū ſimpediret ſi pñs eſſet dū vo uetur etiā auſſert obligationē voto fa cto. **D**ñ ſi vouet poſſibile iā. et fit idē poſtea imposſibile. nō obligat p quāto ē imposſibile. **D**it ſi dñtes voueret cōſtruere eccliam q̄ depaupatus po ſtea. vt inſra diceſ. **S**ecūdo notan dū ſm Tho. vbi pñs. q̄ ſoſti fractio apria auctoritate eſt ſemp pcm mor tali. nīſi forte ſbſſet rōnabilē cā et tunc nō poſſet haberi recursus ad auctoritatē plati aut diſpēſantis aut votū co mutatis. **P**e. d̄ pal. iii. iiii. dñl. xxxviiij. dicit ſic. **P**rimo om̄is volūtaria votū fractio ē mortalit̄. q̄ ſtddere ē necel ſtratis. et totē q̄tē ſragit dū tñ ſi acuſ actus exteroſ. et interioſ. ſecundus ſi exte rior tantū. q̄ pcm q̄ ſe ē i actu interio ri. et hoc intellige in voto negatiuo. **D**it exēpli grā. in illo q̄ vouit nō bibe re vīnū. **S**ecūdū in affirmatio. puta cū quis voueret ieſunare. mīc eſt nō q̄tē ſi ſeſiūnare comedit totē ſeſiūnare. pccat. h̄ ſolū ſeſiū da vice. tertia at et deinceps nō. matie ſi nō ex ptemptu h̄ q̄ ſi nō reputā ſibi poſſibile plus illa die ieſunare. parat⁹ ieſunare ſi iā nō fregiſſet. et parat⁹ alia die integra ieſunare p̄ illa. ſecundus ſi in conteptuz. puto ſi oīno fruſtra frege rit. aut adhuc fraciur⁹ ſi nō fregiſſet. hec ille. **D**e hoc dubia ſunt apud do ctores pſeritum de affirmatio non ex cōrēptu. **T**ertio notādū ſm enidez Tho. in materia de iuramēto. ii. ii. ar. viij. **V**otū ex ſua rōne eſt magis ob ligatoriu q̄ iuramētu. ſoltem p̄imo preſtitū ut ſic. q̄ ſ obligatio voti cauſat ex fidelitate quam deo debemus. ſcile cet ut ei pmisſum ſoluamus. obliga tio aut ſarmenti cauſatur ex reuerētia quam debemus homini ex qua re nemur q̄ veriſicemus illud q̄ per no men ei⁹ pmittimus. h̄ ois infidelitas irreuerētia coniuer. ſed nō ppter illu log. videt em ſeſiū ſi ſecit ad dñs

b 4

esse maxima irrenérētia. et ideo votū ex rōne sua magis ē obligatoriū q̄ in rāmentū. **D**icīl notanter p̄ximo p̄stum ut sic. q̄ H̄ich. distinguat de iura mēto. Et ut em̄ sit hoi. aut sit deo. **P**ri mo mō nō ita forit obligat sicut votū. q̄ obligatio q̄ sit deo in voto ē for tio obligatiōne q̄ sit hoi. **H**oc modo magis obligat iuramentū ceteris pa tribus. **V**otū em̄ nō iportat nisi p̄mis sionē deo faciat ex deliberatiōe cū in tentiōe se obligādi. **B**aūt totū iportat suramētū e addit testimoniuū p̄me ve ritatis ad malorē p̄firmationē p̄mis sionis. **D**ubitak p̄mo. an voto semp obliget ad obseruatiā siue impletio nē. **H**ū. **I**ho. in scripto. Quicqd fieri dū votū impedit si p̄hs esset etiam voto facto obligationē auferit. **H**ū si aliquid est possibile cuž vouēt et postea sit impossibile. tollit obligatio q̄ntuž ad hoc. **V**it si q̄s dines voueret edificare eccliam qd̄ postmodū p̄ficere nō posset pauprata sup̄tenētē nō obligatur. **H**oc tamē sic intelligēdo q̄ si fa cens est omnino imponēs. absolutus est a toto. si aut̄ ex pte ita q̄ totū p̄fice re nō p̄t. tunc remanet soluz obliga tūs ad illud qd̄ p̄t et non ad aliud.

R **D**ubitak secundo. **V**otū vouēs votū licetū teneat statim soluere ipsum. **H**ū. fm Rich. Obligatio voti causat ex p̄pria voluntate et intētione. **O**nde Deus. xxiij. Quod seip̄ egressuž est de labijs tuis obseruabis et facies. sic p̄missisti dño deo tuo et p̄prial volūtate locum est ex ore tuo. **E**t ideo si devo luntate et intētione vouēris sit obliga re se ad statim soluēduz. statim solue re tenetur. si autem ad certum tēpus vel sub certa conditione. nō tenet statim soluere. **S**ed ne tardare debet ultra q̄ intēdit se obligare deo. **D**icīl enim ibidē Si votū vouēs dño deo tuo nō nō tardabis reddere. quia regret do-

minis deus tuus illud. et si morattis fueris. tibi reputabit in p̄cm. **G**uilb. rod. dicit. Cum aliq̄s aliquid vout sine cōditione vel t̄pis p̄friſone. tenet il lud exeq̄i statim cum p̄t. nisi in vo uendo aliud in mente habuerit. tamē daf ei tēpus ad arbitriuž boni viri ad disponendū de rebus suis. **C**ordat **T**ho. addēs in scripto. q̄ si is q̄ vou ebat intrare religionē ex mora circa dispensationē reruž. p̄babilit̄ timeret p̄petuū impedimentū. tenet ulterius nō differre. **D**ubitak tertio. an voto subitu minus sc̄z deliberatū obliget. **H**ū. **P**e. de pal. in. liij. dis. xxvij. q̄ vo tu subitu nō obligat ad p̄missum. nec ad p̄tm p̄fectū. nec ad bonū p̄fectuž vi puer q̄ iratus p̄t vel in grō voneyū surat intrare religionē. vel bñ potat?. **T**alia em̄ q̄a calore tracūdū fuit pro nō facto haberi debēt. **S**ed verū ē qd̄ sic subito fit q̄ nō ad suam rōnīs q̄ non requirit magnā morā t̄pis p̄uenit. sed qñ sciens est qd̄ intrat v̄l vout. tunc te netur. n̄i si cum eo disp̄seſt rōne min⁹ plene deliberaot̄s. **S**icut etiā q̄ calo re cōcupiscētē inflāmatis aut bñ po tatus nō in p̄fecte ebritis surat uxores ducere. **O**nde illa deliberaot̄ t̄pis v̄l etatis q̄ sup̄ficeret ad obligādi se dia bolo q̄ morale p̄ctui. sufficit ad obli gandum se deo q̄ votum. **E**t sicut ex tra occidens. quia ex electione seu ha bltu nō p̄cessit s̄ ex passione iudiciū rōnts turbante. nō excusat̄ ex toto quin sit mortale s̄ in parte. sc̄nit em̄ in parte quid faceret. et sic de voto in p̄posito suo mō. **D**ubitatur quarto. **N** an soluz p̄positū aliquāl aliquē obliget. **H**ū. idē ibidē q̄ sic i illo casu q̄s q̄s in trat religionē cū p̄posito remanēdi et deo p̄petuo famulādi qd̄ e q̄pollet vo to simplici. sed nō solēni. ex de regu. et trans. c. p̄sulti. **O**bī dī q̄ saltē tenet ad aliā religionē intrare. **E**t p̄q̄ nō sit ll.

Preceptum III Cap. V

gatus vi voti. qz nō pmisit. h solū ppo
 fuit. tñ ligat vi statuti in religione aliq
 remanere. **D**ubitac quinto. virū vo
 tu sub pditione emissuz obligat vounē
 tem. **A**n. fm. **H**ay. Cōditio duplex est
 Generalis q in voto sp intelligi d. t
 illa nō exire nō ligat. Exempli grā. **S**i
 de⁹ voluerit lbo romā si potero. Alia
 specialis. pnta **H**itterauer lōbardiā
 lbo ad sanctū **M**arcū. vel si fili⁹ me⁹
 fuerit liberat⁹ de infirmitate visitabo
 sanctū **J**acobū. t illa. hec pdition si de
 fecerit. id est. nō extiterit. non obligat
 ex voto alias sic. xxxij. q. viij. nō soluz
 ex de cōditione appo. virū. Et hoc in
 telligas vbi tota voti obligatio pone
 bat in enunti pditionibz. Alter si alias
 fuerit cōcausa. vel etiā si fecit votū ob
 causaz et publice t nō expressit cām h
 votū. tūc ppter cōcansam vel psciētiā
 vt alia lra habet t ppter scandalū tol
 lendū teneat iplere. extra de voto. ma
 gne. **G**lo. **G**uilb. dicit. Concausa est
 qn nō tñ ex vna cā obligauit se. h etiā
 ex alia. Exempli grā. Aliqsvonit q iret
 ad sanctū **J**acobū. qz credebat q ibi
 inueniret fratre suu. nihilominus ppe
 redimēda pctā sua in h casu. Quis in
 tellecerit fratre suuz deceſſe anteqz
 ster arriperet. nihilomin⁹ tñ tre ppter
 alia cām tenebit. Ide intelligas qtiēs
 cūqz vounēt aliqs ex duabz causis vel
 pluribz. vel sub duabz pditionibz vel
 pluribz. t nihilomin⁹ intēdit se obli
 gare qlibet illaz causaz vel cōditione
 extante. **D**ubitac sexto. **A**n. votū sū
 cōditione faciū q pdition nō implet ppe
 culpam vounēt sit obligatorū. **A**n.
Hch. q sic. t pbz exp̄sse p cām. ex
 tra de sponsa. Sicut ex lfitis. **D**h cum
 aliqs deovouet aliqd spāl obsequiū.
 si a pctō de q temptat pseruauerit eū.
 si incidat in illud pctm. nihilominus
 teneat implere votū. qz q deus eū nō
 pseruauit ab illo pctō. sc̄rit p eū. nō p
 deū qui illū a pctō illo pseruasset si sl
 le voluisset. **D**ubitac septimo. Esto p
 q aliqs horrens cōmittere aliqd ma
 gnū scelus q nunqz intēdit cōmittere
 vounēt q si cōmittat intrabit aliquaz
 religionē quā nō vult. h horret intrare
 ppostea illud scelus cōstituit. nūquid
 tenet intrare religionē. **A**n. **H**ch. su
 per. iiiij. dis. xxxvij. q sic. qz votū sub
 cōditione factū de re bona t ppe finē
 bonū ē obligatorū extante pditione
 siue illa cōditio sit bona siue mala vt
 alias tenet. **D**ubitac octavo. an vo
 tū de nō vounēdo aliquid nisi illud qd
 vounē exprimat vbo dicto vel scripto
 sit obligatorū. **A**n. q sic p **A**staxā. li.
 .j. deovo. Ita q si postea vounēat vo
 tum suū verbo vel scripto nō exp̄mat
 peccat. Nā tale votū ē bonū. qz p votū
 exp̄ssione in vbo vel scripto habet de
 voto facto certior cognitio. t pcatet
 in vounēdo pcipitatio quoꝝ virtūz est
 bonū. Nihilomin⁹ si videat q teneat
 illud votū si alias sit liciti. qz cū vounē
 re sit bonū t a spūscō cōsultū. p illud
 p. Vouete t reddite dño deo vīo.
 Ideo votū de nō vounēdo nō obligat.
Dh votū de q pposira est questio nō
 obligat ad nō vounēdu h obligat ad
 exprimendū p verbū vel scriptū si cō
 tinget emittere votū. **D**ubitac no
 no. votū votū faciū sub pditione in h
 nestā sit obligatorū stante pditione.
 Herbi grā. Aliqz vounit se peregrina
 turū ad sanctū **J**acobū vt pspere i fur
 to homicidio. vel adulterio. Querit
 postqz cōmisit furtū. adulteriū v̄l ho
 micidiū. vel simile. vtrū teneat pegrinari
 ad sanctū **J**acobū. **A**n. **A**stax. in
 summa vbi p̄us q nō. Sed durādus
 qdli. liij. q. penultima distiguit. Hoc
 inqz generalit est verū q cōditio q est
 ptra naturā ptract⁹ tollit ptractū t fa
 cit ipz eē nullū. qz sc̄udit oppositioez
 ad ptractū. Cōditio aut̄ in honesta q ē

extra naturā stracta pmissione vel ob
ligationis pot est in honesta/duplicite.
qr qnō ē in honesta et illicita, nō soluz
fin se h̄ etiā in habitudine ad illud qd
pmittit. Verbi grā. Si aliquid dicat sic.
Promitto deo q si possum perpetrare
homicidium, ego in gratiūactionē duci
faciat missam solennē. Quicq̄ do est in
honestā in se. Et nō i habitudine ad p
missum. Verbi grā. Si qd dicat sic.
Promitto q si p̄tingat me peccare ie
lunabo ut dimittat mihi p̄cūm cōmis
sum. Si p̄mo mō ē in honesta, votū
nō est obligatorū, qr est ē naturā pro
missionis vel cōtractus, et q p̄s tollit
obligationē. Et tale votū nō pot im
pleri sine detrimēto salutis, qr illud
qd pmissus est reddid illūctū ex circū
stantia iformāte in vōneō et soluēdo
qr si aliquid soluat ut obligat⁹ ex p̄ditio
ne et cōditio nō iformat sic illico ope
retur soluat ex motu illicito, ut pat̄
in titulo qd ē p̄cūm. Si scđo mō vide
licet q p̄ditio in honesta nō sit ē natu
rā cōtractus, tūc extante cōditione vo
tū ē obligatorū. Rich. tenet etiā in ij.
mēbro, qr nō licet ut vōnes se tetiun
tur si occidat inimicū suū.

Dub
tatur. x. verū si qd votū fecit d̄ carnib⁹
nō comedēdis et infirmari. Ita qr a me
dicis d̄ qr ē in piculo nisi carnib⁹ ve
scatur, et qr aliquid nō pot enadere infirm
itatē. An. Hugl. xxij. q. finali. Nō so
lum talis de pcepto maioris etiā sine
pcepto pot carnes comedē, qr ē causa
necessitatis, et in hīmōi voto cōditio ta
cita fuisse videt, nisi necessitas cogere
ret et pceptum maioris ad esset. Dub
tatur. xi. qbus tenet abstinere qui
vouit v̄l cui insūcta ē tetiunare i pane
et aq. An. Pe. pa. in. iiiij. dīs. liij. Ab oī
bus isti tenet abstinere v̄l delz. brodib
exp̄so d̄ carnib⁹ v̄l p̄scib⁹, qn̄ sunt n̄
mis p̄densata. v̄l p̄tissana, vel burrea
ex suba p̄sos extracta, qr hec p̄oyde

tur vere aqua. Dubitak. xii. an sacer
dos q tenet ex voto vel obediētia vel
penitentia tetiunare vno die in pane et
et aq. an eadē die celebrans debeat so
mēre vini p̄fusione post sumptionē d̄
calice sp̄lus eucharistie. An. Pe. pa.
in. iiiij. dīs. xij. q d̄ sumere vini p̄fusio
nē qn̄ nō ē alla missaz celebratur ipso
die, ut d̄ de p̄se. eadē pte, qr nec votū
nec penitentia nec obediētia d̄ muta
re ritum ecclie ordinatiōes cōciliorū
Plura alia dubia vide in summis.
Quo ad tertium notandum fin Tho. X
et oīs. q in voto pot fieri irritatio di
spēsatio et cōmutatio. Hō qr votū nō
est vinculum iniqtatis nec impedimentū
melioris boni, qr p charitate iſtitutū
est. Et sepe cōtingit qr qd malū votū et
et nūc est irritū. Aliqñ qd voulit min
bonū, et tūc ē in meli cōmutādū. Sunt
autē tres dispēsatores votōp. Papa et
suns vicari⁹. Ehs et suns penitentiar⁹
Prelat⁹ religiōis et cui cōmittit. Pa
pa solus pot dispēsare in voto religiō
nis si ē dispēsabile. In voto dīmēte in
voto crucis v̄l terre sc̄re, et sibi retinet
votū ad limina Petri et Pauli, et ad
sanctū Jacobū. Ehs autē in alijs. Et
nota qr nūc sine aliquo p̄fatōp aucto
ritate qd debe, votū infringere nisi ne
cessitas vrgeat, et sup̄io: h̄i non possit
hācio est, qr nullus debet esse iudec
in propria causa.

Sequit̄ hec p̄tū tertium. Capitulū. I.

Receptum
tertium sic ponit. Exo.
xx. Memēto ut dīm
sabbati sc̄fices. Ex
diebus op̄ab̄ris, et fa
cles oīa oīa thau. Se
p̄timo autē die sabbatū dñi dei tuī est,
nō facies in eo om̄e op̄s. Ob̄ tria
tangunt de qbus p̄ncipaliter agen
dūm est. Primo p̄hibent̄ oīa. Qd̄ q